

N:o 120.

Ank. till Riksdagens kansli den 4 maj 1906 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till befrämjande och organiserande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket. (2:a U. A.)

Uti en till Riksdagen aflåten, den 5 april 1906 dagtecknad proposition (n:o 116) har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af stadsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att för år 1907 på extra stat anvisa ett förslagsanslag af 15,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande i och för befrämjande och organiserande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket i enlighet med i protokollet närmare angifna grunder; med rätt för Kungl. Maj:t att häraf under år 1906 förskottsvis använda högst 5,000 kronor.

Till förenämnda statsrådsprotokoll har föredragande departementschefen anfört följande:

»Under de senare åren har i Sverige liksom i flertalet öfriga kulturländer allt mera ägnats uppmärksamhet åt nödvändigheten af att från det allmännas sida vidtaga åtgärder för befrämjande och organiserande af en ordnad *arbetsförmedling*, till utjämning i görligaste mån af tillgång och efterfrågan på arbete, respektive arbetskraft, inom olika yrken och landsdelar. Efter förebilden af liknande institutioner i utlandet, särskildt Tyskland och våra skandinaviska grannländer, från hvilka redan en jämförelsevis lång erfarenhet om dylika anstalters gagnande verksamhet föreligger, hafva redan ett tiotal af våra större kommuner upprättat offentliga arbetsförmedlingsanstalter, och förslag om liknande anstalters organiserande framkomma nu i rask följd i den ena större staden efter den andra. Det torde sålunda kunna förutses, att åtminstone ett 20-tal offentliga arbetsförmedlingsanstalter i skilda delar af riket inom en nära framtid skola finnas i verksamhet.

Angående offentlig arbetsförmedling.

Motioner i
Riksdagen
åren 1900 och
1901.

Redan innan någon kommunal arbetsförmedlingsanstalt i vårt land blifvit upprättad, gjorde en enskild motionär i Riksdagens Andra Kammar, direktören E. Wavrinsky — med förebringande af en omfattande redogörelse för de på området vidtagna åtgärder i utlandet och efter att hafva påvisat, att samma behof af en ordnad arbetsförmedling äfven i Sverige gjort sig kännbart gällande — vid 1900 och 1901 års riksdagar framställning om aflåtande af skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan att få uttrönt, huruvida och i hvad mån staten jämväl i vårt land kunde anses böra befordra inrättandet af opartiska offentliga arbetsförmedlingsanstalter och medverka till centralisering af deras verksamhet. Ehuru kammaren vid dessa tillfällen, om ock med obetydlig majoritet, afböjde de sålunda gjorda framställningarna — hvartill förklaringen närmast syntes vara att söka däruti, att frågan då var i Sverige fullkomligt ny och dess vikt ännu icke börjat behjärtas i orterna — torde det icke vara ur vägen att här erinra om hurusom det Andra Kammarens utskott, som vid 1900 års riksdag hade berörda motion under behandling, tillstyrkte en underdånig skrifvelse med begäran om utredning i ärendet.

Såsom skäl för denna sin hemställan anförde utskottet — efter att hafva uttalat såsom sin öfvertygelse, att arbetsförmedlingsanstalter, anordnade efter mönster af de i utlandet talrikt förekommande kommunala byråerna, med en fullt opartisk ställning gentemot såväl arbetsgifvare som arbetare, skulle blifva till stort gagn inom vårt land — bland annat följande:

»Genom att staten åt dessa arbetsförmedlingsanstalters verksamhet skänkte sin auktoritet och sitt skydd, i det staten i nu antydda afseenden reglementerade deras verksamhet och beredde dem biträde af dess tjänstemän samt tillika beviljade anstalterna åtskilliga lättnader, t. ex. fribrefsrätt, rätt till fritt begagnande af rikstelefon och äfven möjligen på andra sätt, skulle staten främja och befordra inrättandet af dylika anstalter. Under ett sådant samarbete mellan stat och därtill villiga kommuner samt representanter för de båda parter, arbetsgifvare och arbetare, som äro närmast intresserade af ordnade arbetsförhållanden, skulle arbetsförmedlingsanstalterna enligt utskottets förmenande blifva en viktig faktor till hjälp vid arbetslöshetens bekämpande och för en ändamålsenlig användning och placering af å vissa orter eller vissa tider ledig arbetskraft äfvensom till utjämnandet af arbetsgifvares och arbetares ofta stridiga intressen.»

Utskottet ansåg sig jämväl böra erinra därom, att med kommunala arbetsförmedlingsanstalter i visst afseende likartade institutioner inom vårt

land redan finnas anordnade för ett särskildt yrke, nämligen sjömansyrket, i de s. k. sjömanshusen, hvilkas inrättande är en kommunal fråga, därvid kommunerna dock komma i åtnjutande af vissa fördelar från statens sida, liksom ock sjömanshusens verksamhet är reglementerad af staten. Slutligen sammanfattade utskottet sin motivering och hemställan på följande sätt: »*Då*, såsom utskottet här ofvan sökt visa, det måste anses ligga i statens intresse att i hvad på den ankommer förebygga den samhällsfara, som arbetslöshet innebär, *då* genom lämpligen organiserade och på därtill villiga kommuners initiativ upprättade arbetsförmedlingsanstalter arbetsförmedlingen bäst synes kunna ske, i det att användning af befintlig arbetskraft i vidsträcktaste grad därigenom kan vinnas samt en onödig eller allt för stark tillströmning af arbetskraft till industrien och städerna förekommas, *då* dylika anstalter torde bidra till utjämning af stridigheter mellan arbetsgifvare och arbetare och *då* slutligen staten genom dylika anstalters verksamhet kan erhålla ett synnerligen viktigt material till den för arbetarfrågan belysande och för densamma betydelsefulla arbetarstatistiken, finner utskottet sig för sin del böra tillstyrka bifall till motionärens framställning.»

Utskottets hemställan blef emellertid, som sagdt, afslagen, ehuru med den knappa majoriteten af 3 röster, och då förslaget året därpå — 1901 — återkom, afgåfvos 98 röster för utskottets denna gång afstyrkande hemställan mot 86 röster, som tillföllu en vid utskottets betänkande fogad reservation, hvori påyrkades aflåtande af underdånig skrifvelse med begäran om utredning i ärendet.

Såsom stöd för sin uppfattning åberopade reservanterna den af motionären förebragta vidlyftiga utredning och närmast föregående års riksdagsutskotts tillstyrkande motivering samt underströko särskildt, att »under flitig samverkan med hvarandra och vederbörande statsmyndigheter samt under kontroll från det allmännas sida skulle dylika anstalter kunna *motverka inströmningen af arbetskrafter från landet till städerna* och redan öfverfyllda arbetsställen, leda den å en ort öfverflödiga arbetskraften till en annan ort, där användning för densamma kunde finnas, samt återföra till landet den lediga arbetskraften i staden.»

Sedan emellertid under de båda därpå följande åren kommunala arbetsförmedlingsanstalter å några orter inom riket blifvit anordnade och redan från början visat sig fylla ett verkligt behof samt förslag i enahanda syfte flerstädes blifvit framställda, fann sig en af mina närmaste företrädare i statsrådsämbetet böra föranstalta om en utredning i ämnet, hvilken förelåg i december 1903 och omfattade en vidlyftig

*Utredning
inom civil-
departementet.*

redogörelse för hvad till nämnda tidpunkt blifvit åtgjort för anordnande af offentlig arbetsförmedling i in- och utlandet, därvid särskild uppmärksamhet ägnats åt den medverkan, som flerstädes i utlandet kommit denna angelägenhet till del från statsmakternas sida. Att ifrågavarande utredning icke då föranledde till underdånig framställning om vidtagande af några positiva åtgärder, torde förnämligast haft sin grund däri, att det ansetts lämpligt att dels ännu under någon tid afvakta utvecklingen af den i orterna pågående rörelsen att få till stånd arbetsförmedlingsanstalter på kommunernas initiativ samt dels erhålla närmare kännedom om resultatet af dessa anstalters verksamhet.

*Framställning
i ärendet från
ledamöter af
Riksdagen.*

Då någon framställning i ärendet icke heller gjordes till 1905 års Riksdag, riktade ett antal representanter inom Andra Kammaren för städer, som redan beslutat sig för att anordna offentlig arbetsförmedling — vice konsuln Oscar Trapp i Hälsingborg, handlanden K. G. Karlsson i Göteborg, direktören Edvard Wavrinsky i Stockholm, lektorn Rob. Darin i Malmö och vice häradshöfdingen Jacob Larsson i Lund — en skrivelse till dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet, hvori de anhöllo, att särskild uppmärksamhet måtte ägnas åt frågan om lämpliga åtgärder från statsmakternas sida för den offentliga arbetsförmedlingens i riket befrämjande och organiserande. Nämnnda skrivelse var af följande lydelse:

»Såsom herr statsrådet har sig väl bekant, har sedan öfver ett årtionde tillbaka frågan om vidtagande af åtgärder från det allmännas sida för anordnande af offentlig arbetsförmedling uti allt flere kulturländer omfattats med ett ständigt växande intresse. De förhållanden, som i utlandet framkallat denna rörelse — det starka anhopandet af arbetskraft i städerna med därstädes periodvis rådande stor arbetslöshet och tryckande nöd, den samtidigt allt kännbarare bristen på arbetskraft för landtbrukets behof, den växande emigrationen, som till en del torde få tillskrivas bristen på lämpliga organ för utjämnande af tillgång och efterfrågan på den inhemska arbetsmarknaden o. s. v. — hafva äfven i vårt land gjort sig märkbart gällande. Under de senare åren hafva ock ett antal af våra större stadssamhällen — hvilka redan tidigare vid flere tillfällen sett sig föränlåtna att, då lämpligare medel icke stått dem till buds, genom anordnande af nödhjulsarbeten o. d. söka lindra nöden bland de arbetslösa skarorna vintertiden — följt det i utlandet och äfven i våra närmaste grannländer (Norge, Danmark och Finland) gifna exemplet: att genom upprättandet af kommunala arbetsförmedlingskontor råda effektivare bot mot de öfverklagade missförhållandena å arbetsmarknaden och erbjuda arbetsgifvare och arbetstagare möjlighet att utan onödig omgång finna

hvarandra. Den erfarenhet, som redan nu föreligger från de sålunda inrättade arbetsförmedlingskontoren uti de skandinaviska länderna, synes ock utgöra en fullgod borgen för att en dylik anordning af arbetsförmedlingen är i hög grad lämplig, och i öfvertygelsen härom har man ock under den senaste tiden inom kommunalrepresentationerna uti ett betydande antal af våra medelstora städer framställt förslag om anordnande af liknande kontor. Jämväl har åtminstone *ett* hushållningssällskap genom årliga anslag för kostnadsfri arbetsförmedling sökt förhjälpa jordbrukarne inom sitt län till erhållande af lämplig arbetskraft.

Undertecknade, som med det lifligaste intresse omfattat de åtgärder till arbetsförmedlingens anordnande såsom en offentlig angelägenhet, hvilka åvägabragts inom våra resp. samhällen, och som, där en sådan arbetsförmedling redan en längre tid varit i verksamhet, haft tillfälle bevittna dess välsignelsebringande inflytande, hafva med glädje erfarit, att herr statsrådet ägnat denna viktiga samhällsangelägenhet sin uppmärksamhet. Med kännedom härom våga vi ock hoppas, att herr statsrådet delar vår uppfattning, att frågan om arbetsförmedlingens ordnande icke uteslutande är en de stora och medelstora städernas angelägenhet, utan att densamma är af den största betydelse för landet i dess helhet, såväl för de stora samhällena som för de mindre, såväl för städernas som för landsbygdens befolkning. Och om äfven, såsom riktigt synes vara, kommunerna själfva tagit initiativet till arbetsförmedlingens organiserande och därmed visat sig uppmärksamma, att det här gäller en i främsta rummet kommunal uppgift, för hvars genomförande på de olika orterna hufvudsakligen kommunens egna medel böra tagas i anspråk, ligger det enligt vårt förmenande i öppen dag, att den offentliga arbetsförmedlingen blir till allt det gagn, som den kan och bör blifva, endast därigenom *att* förmedlingskontor blifva inrättade på tillräckligt många orter i olika landsdelar, samt därigenom *att* en rationell samverkan mellan de olika kontoren blir etablerad, för hvilket ändamål åter en i görligaste mån ensartad organisation af samtliga kontor är en oundgänglig förutsättning.

En dylik samverkan mellan och enhetlig organisation af redan befintliga och blifvande kommunala arbetsförmedlingskontor synes emellertid icke kunna åstadkommas utan statens hjälp, och de, om ock jämförelsevis obetydliga, kostnader, som därmed måste vara förenade, torde för öfrigt näppeligen böra bestridas af kommunernas egna medel, hvadan staten i detta afseende torde kunna skänka saken sin medverkan. Genom de rapporter och öfriga uppgifter, som samtliga förmedlingskontor torde böra åläggas att regelbundet ingifva till den statsmyndighet, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma, samt

dessa uppgifters statistiska bearbetande och offentliggörande synes ock, enligt hvad erfarenheten från utlandet noggsamt utvisar, en synnerligen behöflig och värdefull kännedom om ställningen på arbetsmarknaden och därmed i samband stående förhållanden vara att erhålla, hvilken för vidsträcktare kretsar bör blifva af stort gagn och intresse.

Uti en väl organiserad offentlig arbetsförmedling torde ock ett utmärkt medel erhållas för de värnpliktiges återförande till den för dem lämpligaste verksamheten efter öfningstidens slut. Sedan denna öfningstid nu blifvit väsentligt utsträckt och då öfningarna ju efter härordningens genomförande i allmänhet komma att förläggas till städerna eller deras omedelbara grannskap, torde erfarenheten äfven hos oss noggsamt komma att visa, det landsbygdens söner, sedan de fått smak för stadslifvet, i än större utsträckning än hittills efter slutad krigstjänst söka sig anställning i staden hellre än att återvända till sina hemorter. Det torde därför vara i hög grad välbetänkt, om man hos oss i detta afseende hämtar lärdom af utlandets erfarenhet och i tid söker skapa lämpliga korrektiv mot en dylik ökning af städernas befolkning på landsbygdens bekostnad, i hvilket afseende, som sagdt, den offentliga arbetsförmedlingen bör blifva af stort gagn och sålunda vara i hög grad förtjänt af uppmuntran från statens sida. Äfven för anskaffande af erforderlig arbetskraft vid flottans varf samt öfriga statens verkstäder och arbetsföretag, där en stark ökning af personalen understundom (såsom vid mobilisering, vid utförande af större arbeten eller anläggningar o. s. v.) är behöflig, bör en af staten stödd och organiserad arbetsförmedling blifva till gagn, liksom densamma ock — enligt hvad jämväl från Kungl. fängvårdsstyrelsen framhållits — bör blifva ett lämpligt organ för anskaffande af tjänlig anställning åt från straffanstalterna frigifna personer efter utståndet straff. Jämväl i dessa afseenden synes oss därför organiserandet af verksamheten vid offentliga arbetsförmedlingsanstalter böra vara ett statsintresse af icke oväsentlig betydelse.

Slutligen torde statens understöd för anordnandet af offentlig arbetsförmedling kunna påräknas jämväl af det skäl, att statsmakterna på senaste tiden börjat ägna mera uppmärksamhet, än som tidigare skett, åt träffandet af lämpliga och naturliga anstalter för emigrationens hämmande; och det torde knappast lida något tvifvel, att en af de första och viktigaste åtgärder, som därvidlag kunna vidtagas, bör vara att genom en väl organiserad offentlig arbetsförmedling och statistik öfver ställningen på arbetsmarknaden o. s. v. förskaffa arbetssökande af olika kategorier kännedom om de arbetstillfällen och förvärfsmöjligheter, som förefinnas inom det egna landet.

En sådan medverkan från statens sida för den offentliga arbets-

förmedlingens befrämjande, som vi ofvan tillåtit oss antyda, har ock, såsom herr statsrådet säkerligen väl känner, inom flertalet kommuner vid de lokala anstalternas upprättande förutsatts vara att inom en nära framtid förvänta. På grund häraf samt af hvad vi sålunda anfört tillåta vi oss värdsamt hemställa, att herr statsrådet ville taga i öfvervägande, om icke redan nu åtgärder borde vidtagas af staten för ordnande och uppmuntrande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket.

Såsom ytterligare skäl för att något i detta afseende med det snaraste bör åtgöras tillåta vi oss i första rummet framhålla, att det synes vara af den största vikt, att de olika anstalterna redan från början blifva enhetligt organiserade — hvilket utan statens ingripande icke lär bli faller, enär i viss mån olika system finnas att välja emellan och de olika kontoren nu träffa sina anordningar fullkomligt oberoende af hvarandra. Hvarje samverkan mellan de skilda kontoren och sammanställning af deras förmedlingsuppgifter blir utan en sådan enhetlig organisation omöjliggjord eller åtminstone högst väsentligt försvårad, och sedan en tid gått om, torde de önskvärda förändringarna i arbetssätt och anordningar medföra såväl betydliga olägenheter som icke oväsentliga kostnader, hvilket nu genom ett ingripande redan från början, innan de under de senaste månaderna beslutade kontoren i flera af våra större samhällen hunnit påbörja sin verksamhet, kunde undvikas.

Till sist tillåta vi oss erinra, att en organisation af arbetsförmedlingen efter föredöme från ett flertal stater redan för ett år sedan påbörjats i Finland, äfvensom att i Norge en kungl. proposition i ärendet under innevarande år lär vara att förvänta. Men alldeles oberoende af andra länders uppskattning af den offentliga arbetsförmedlingens gagn och betydelse vill det förefalla oss, som om frågan om arbetsförmedlingens ordnande i Sverige nu omfattas med ett sådant intresse och hunnit den utveckling, att statens organiserande och stödjande medverkan är i hög grad önskvärd.

På grund af hvad vi sålunda dristat anföra, tillåta vi oss värdsamt hemställa, att herr statsrådet med det snaraste ville ägna sin särskilda uppmärksamhet åt frågan om lämpliga åtgärder från statsmakternas sida för den offentliga arbetsförmedlingens i riket befrämjande och organiserande.»

I anledning af denna framställning anbefalldes Kungl. Maj:t den 21 februari 1905 kommerskollegium att i ärendet afgifva underdånigt utlåtande, hvilket af kollegium afgafs den 14 därpå följande mars.

Efter att hafva erinrat, hurusom frågan om anordnandet af offentlig arbetsförmedling under det sistförflutna årtiondet i flera länder vunnit beaktande och föranledt icke blott inrättandet af särskilda an-

stalter för denna uppgift uti ett stort antal kommuner, därvid kostnaderna helt eller delvis bestridts af allmänna medel, utan äfven mer eller mindre vidtgående åtgärder från statens sida för att *dels* befordra uppkomsten af dylika anstalter till erforderligt antal, *dels* åstadkomma en enhetlig organisation af och samverkan mellan de olika kontoren för utjämnande i görligaste mån af tillgång och efterfrågan på arbetskraft, och *dels* sammanföra uppgifterna öfver arbetsförmedlingsverksamheten till regelbundna statistiska rapporter öfver ställningen på arbetsmarknaden, omnämnde kollegium den kommunala förmedlingsverksamheten uti våra närmaste grannländer, Norge, Danmark och Finland, under framhållande af att de upprättade anstalterna jämväl i det förstnämnda landet erhållit understöd från statens sida i form af vissa medgifna förmåner. Uti Norge hade vidare en af regeringen på Stortingets anhållan tillsatt kommitté utarbetat ett fullständigt förslag till »lov om arbetsförmedling», i samband hvarmed förordats ganska omfattande åtgärder för arbetsförmedlingens understödjande och ordnande, och i Finland hade ett antal stadskommuner, som inrättat dylika anstalter, själfva tagit initiativ för åstadkommande af nödigt samarbete efter en enhetlig plan, hvarvid dock förutsatts, att staten framdeles skulle befinnas villig att öfvertaga vissa i samband därmed stående uppgifter. Kollegium angaf vidare, på hvilka platser i Sverige kommunala arbetsförmedlingskontor blifvit anordnade eller voro föreslagna till upprättande, samt konstaterade, att man på flertalet af dessa platser ansett sig kunna förutsätta, att staten inom en nära framtid skulle finnas benägen att i en eller annan form lämna sitt stöd åt verksamheten.

Angående behöfligheten af en ordnad offentlig arbetsförmedling samt de åtgärder, som för denna angelägenhets genomförande för närvarande borde komma i fråga, anförde kollegium därefter följande:

»Med den hastiga utveckling, som under de senaste årtiondena ägt rum på näringslivet olika områden, och med den förändring i arbets- och produktionsförhållandena, som däraf blifvit en följd, är det ock helt naturligt, att behovet af särskilda organ för utjämnande af tillgången på arbete och arbetskraft skall göra sig kännbarare gällande än tillförne. Såväl äldre tidens s. k. *omskådning*, d. v. s. arbetarnes mer eller mindre planlösa sökande efter arbetstillfälle, som en senare tids *annonsering* efter arbete eller arbetskraft måste anses vara fullkomligt otillfredsställande för våra dagars förhållanden, och hvad de privata *kommissionskontoren* beträffar, hafva de aldrig varit af nämnvärd betydelse annat än för förmedling af anställning i personlig tjänst, hvarförutom de alltid till följd af sin natur måste lida af sådana för en rationell arbets-

förmedling väsentliga grundfel som förmedlarens intresse af ekonomisk vinst, svårigheten att öfverskåda tillgången af arbete och arbetskraft samt omöjligheten att genomföra en ordnad samverkan mellan de olika kontoren. Vidkommande åter en arbetsförmedling, ordnad af *yrkesutöfvarne* själfva, vill det förefalla, som det öfvervägande flertalet af yrkesorganisationerna i Sverige äro för svaga — såväl numeriskt som ekonomiskt — för att själfva organisera platsanskaffningen för sina medlemmars behof, och de få organisationer, som skulle kunna anses mäktiga att med fördel träffa sådana anordningar, hafva endast undantagsvis befattat sig med arbetsförmedling. I alla händelser kan en dylik arbetsförmedling, i den mån den kommer till stånd, gifvetvis endast tillgodose ett ringa fätals intressen.

Då det sålunda torde få anses otvifvelaktigt, att särskilda organ äro erforderliga för regleringen af tillgång och efterfrågan på arbetskraft och då i vårt land arbetsgifvare och arbetare själfva icke annat än undantagsvis mäktiga upprätta och underhålla för de särskilda yrkena nödiga anstalter, synes det vara af stor vikt, att från det allmännas sida åtgärder vidtagas i sådant syfte. Det gäller emellertid då att afgöra, huruvida arbetsförmedlingens ordnande till hela samhällets bästa närmast åligger staten eller de olika kommunerna och länen.

Då de lokala förmedlingsanstalterna i främsta rummet komma att ombesörja förmedlingen af arbete å den ort, där de äro inrättade, och sålunda med sin verksamhet närmast gagna ortens invånare, vill det synas helt naturligt, att såväl initiativet till upprättandet af dylika anstalter som ock kostnaderna för deras bedrifvande i regel böra åligga kommunerna själfva, en eller flera i förening. I den mån förmedlingsverksamheten emellertid äfven kommer den närmast omgifvande trakten till godo — därvid jämväl jordbrukets behof af arbetskraft bör kunna tillfredsställas — synas de af städerna upprättade anstalterna böra kunna emotse bidrag af vidkommande landskommuner samt af landsting och hushållningssällskap.

Om man emellertid förutsätter, att kommuner och lokala myndigheter skola befinnas villiga att upprätta och stödja den arbetsförmedlingsverksamhet, som direkt har afseende å orten och gagnar dess invånare, så torde de å andra sidan knappast vara villiga eller ens berättigade att åtaga sig de ekonomiska uppoffringar, som skulle blifva oundgängliga för att sätta de särskilda kommunala anstalterna i stånd att ytterligare utsträcka sin verksamhet. Det lider dock intet tvifvel, att arbetsförmedlingen — hur gagnande den än kan vara, äfven när den bedrifves af en isolerad anstalt — icke kan utveckla alla sina

möjligheter och blifva till full nytta vare sig för de särskilda orterna eller för landet i dess helhet, med mindre än att på olika platser existerande anstalter bringas i nära och oafåtlig samverkan med hvarandra. Till detta högre stadium af utveckling har den offentliga arbetsförmedlingen, såsom förut omnämnts, redan flerstädes i utlandet nått, tack vare initiativ och stöd från statens sida.

Det har nämligen visat sig, att genomförandet af sådana enhetliga principer för de särskilda lokala anstalternas organisation och arbets sätt, som erfordras för ett effektivt samarbete, svårligen låtit sig realisera utan statens medverkan, liksom ock de med detta samarbete för enade direkta kostnader ej billigtvis bort bestridas af de kommuner, som redan för den lokala förmedlingen iklädt sig afsevärd ekonomisk tunga.

Sedan numera äfven i Sverige ett antal stadskommuner själfva börjat eller stå i begrepp att tillgodose behovet af ordnad arbetsförmedling för sina egna medlemmars direkta behof, synes tidpunkten också här vara inne för staten att ägna sin uppmärksamhet åt frågan, på hvad sätt och i hvilken utsträckning åtgärder från dess sida böra vidtagas för främjande, organiserande och utvecklande af den genom kommunala anstalter utöfvade arbetsförmedlingen.

Med afseende härå kan kollegium för närvarande af naturliga skäl ej framlägga någon i detalj utarbetad plan, utan föreställer sig kollegium, att för detta ändamål dels närmare ledning bör inhämtas af hvad i utlandet härutinnan åtgjorts, dels ock behörigt afseende fästas vid de för Sverige egendomliga förhållanden å arbetsförmedlingens område, som kunna hafva iakttagits vid de redan i verksamhet varande kommunala anstalterna i landet. Emellertid anser sig kollegium böra i hufvudsakliga drag angifva gränserna och formerna för den medverkan, som från statens sida hos oss kan tänkas komma den kommunala arbetsförmedlingen till del.

Hvad beträffar själfva *upprättandet af offentliga arbetsförmedlingsanstalter*, synes initiativet härtill i regel böra utgå från kommunerna själfva, liksom organisationskostnaderna och de egentliga förvaltningskostnaderna för de anordningar i och för arbetsförmedlingen, som af dem vidtagas, i regel torde böra bestridas af kommunerna själfva efter eget afgörande. I den mån verksamheten utvecklas, kan det dock till äfventyrs i enstaka fall komma att visa sig behöfligt, att staten genom ett mindre bidrag direkt befrämjar upprättandet af förmedlingsorgan å en eller annan ort, hvarest ett sådant kontor med hänsyn till det allmännas intresse pröfvas vara särskildt af behovet påkalladt, ehuru de

resp. kommunerna icke mäktade utslutande med egna medel bestrida kostnaderna för upprättandet och vidmakthållandet af dessa organ. Det torde ock kunna ifrågasättas, huruvida staten icke borde, såsom flerstädes i utlandet äger rum, genom medgifvande af vissa förmåner och lättnader åt kommunala arbetsförmedlingsanstalter minska de kostnader, som kommunerna få vidkännas för deras bedrivande. En sådan förmån, som i alla händelser för genomförandet af ett enhetligt bokförings- och expeditionssystem samt förmedlingsuppgifternas användbarhet för statistiska rapporter öfver ställningen på arbetsmarknaden, synes lämpligen böra beredas samtliga anstalter, som däraf vilja begagna sig, är tillbandahållandet afgiftsfritt af alla för verksamhetens bedrivande erforderliga *trycksaker* — allmänna meddelanden, inskrifnings- och anvisningsblanketter o. d. samt formulär för affattande af redogörelser öfver verksamheten.

Medgifvandet af denna förmån betingas helt naturligt af de åtgärder, som staten synes böra vidtaga för *etablerande af nödig samverkan* mellan de skilda kontoren och verksamhetens organiserande för landet i dess helhet, något som icke, enligt hvad i det föregående påvisats, lär kunna ernås utan statens mera direkta ingripande. Sedan närmare upplysningar blifvit inhämtade rörande de detaljanordningar, som i utlandet äro träffade för arbetsförmedlingsverksamhetens centralisering och enhetliga organiserande samt beträffande de olika system, som därvid tillämpas, torde därför ett fullständigt förslag till anordnande af ett för våra svenska förhållanden lämpadt förmedlingssystem — med gemensamma formulär och blanketter samt anvisningar för verksamhetens bedrivande efter enhetliga grunder, en detaljerad yrkesförteckning att tillämpas vid samtliga kontor o. s. v. — böra utarbetas af den statsmyndighet, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma, i samråd med representanter för de i riket upprättade kommunala förmedlingsanstalterna.

De kontor, som befinnas villiga att ställa sig till efterrättelse de bestämmelser till ledning för verksamhetens utöfvande, som i anledning häraf kunna blifva fastställda, torde måhända såsom flerstädes i utlandet sker — förutom det att de ofvan omförmälda trycksakerna efter rekvisition tillhandahållas dem afgiftsfritt i erforderliga upplagor — kunna tillerkännas någon ersättning af statsmedel för det ökade arbete och särskildt för de direkta kostnader, som åsamkas kontoren för utarbetande och expedierande med korta mellantider af s. k. vakanslistor (d. v. s. vissa förteckningar öfver lediga platser och arbetssökande) samt meddelanden om förmedlingsverksamheten, arbetslöshet o. s. v. till andra orter, äfvensom för de öfriga direkta kost-

nader — hufvudsakligen för porto- samt telefon- och telegramafgifter — som föranledas af samverkan mellan olika kontor eller af verksamhetens utsträckning att omfatta ett helt distrikt, och hvilka icke äro af den natur, att de skola bestridas af vederbörande kommuner, arbetsgifvare eller arbetssökande.

Jämte den samtliga kontor åliggande skyldighet att noga iakttaga ofvanberörda regler för verksamhetens utöfvande, synes föreskrift tillika böra lämnas därom, att de månadsrapporter, som regelbundet af dem afgifvas, skola upprättas i noggrann öfverensstämmelse med antaget formulär och lämnade anvisningar samt omedelbart insändas till den därför bestämda myndigheten för att läggas till grund för den månadsöfversikt öfver ställningen på arbetsmarknaden, så långt densamma kan af arbetsförmedlingsverksamheten belysas, hvilken synes genom statens försorg böra utarbetas.

Utförandet af de sålunda af arbetsförmedlingsverksamhetens enhetliga ordnande och centraliserande föranledda åtgärder från statens sida torde icke behöfva påfordra några omfattande anordningar eller medföra något särskildt betungande arbete för den myndighet, åt hvilken Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt att anförtro nämnda uppdrag. De därmed förenade uppgifter torde böra blifva i hufvudsak följande:

dels att vidtaga de *förberedande åtgärderna* för den offentliga arbetsförmedlingens i Sverige planläggning och organiserande och därvid till en början från skilda orter i utlandet inhämta närmare kännedom om de olika system för arbetsförmedlingsverksamhetens centralisation och arbetssätt, som därstädes kommit till användning, samt därefter i samråd med representanter för i riket förefintliga offentliga förmedlingskontor uppgöra detaljeradt förslag till verksamhetens ordnande i Sverige, utarbeta förslag till blanketter och öfriga för verksamheten erforderliga formulär och anvisningar äfvensom göra de framställningar, hvartill den sålunda förebragta utredningen kan föranleda, och

dels för framtiden: att afgifva yttranden uti alla till arbetsförmedlingen hörande frågor, som kunna blifva dit hänskjutna, samt tillhandagå myndigheter och andra, som sådant påfordra, med råd och upplysningar rörande offentliga arbetsförmedlingsanstalters inrättande och skötsel; *att* genom granskning af ingifna rapporter eller genom besök vid anstalterna tillse, att de för statens medverkan stadgade villkor uppfyllas och de af staten beviljade förmåner användas till därmed afsedda ändamål, äfvensom att sådana anordningar vidtagas, att arbetsförmedlingen i största möjliga utsträckning blir i stånd att tillgodose alla berättigade intressen; *att* till en början en gång årligen och sedermera med längre

lämpliga mellantider bereda representanter för de olika anstalterna tillfälle att sammanträda för gemensamma öfverläggningar; att ombesörja tryckning och distribuering af erforderliga formulär och blanketter; att utarbета och offentliggöra en månatlig statistik öfver förmedlingsverksamheten och ställningen på arbetsmarknaden, i den mån densamma af anstalternas rapporter kan åskådliggöras, samt att med uppmärksamhet följa förmedlingsverksamhetens utveckling såväl i Sverige som i utlandet och i dylika frågor framställa de förslag, hvartill förhållandena kunna föranleda.

Med afseende å de *kostnader*, som kunna komma att åsamkas statsverket genom den ifrågasatta medverkan från statens sida för den offentliga arbetsförmedlingens i riket befrämjande och organiserande, låter det sig af helt naturliga skäl icke på förhand göra att därvidlag anställa ens en approximativ beräkning. Dessa kostnader blifva nämligen närmast beroende af *dels* den omfattning, den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten i framtiden kan erhålla, *dels* den utsträckning, hvaruti det finnes lämpligt, att staten skänker denna rörelse sitt understöd och *dels* de former, hvarunder detta understöd kommer att utgå. I alla händelser vill det synas, som om statens kostnader för ändamålet, därest dess medverkan begränsas på sätt, i det föregående blifvit angifvet, och äfven om den offentliga arbetsförmedlingen i Sverige framdeles vinner förhållandevis samma utsträckning, som den redan ernått uti vissa främmande länder, icke behöfva blifva så afsevärda, att några betänkligheter ur denna synpunkt böra möta vid frågans bedömande. För vidtagande af några första åtgärder samt de närmaste krafvens tillgodoseende lärer endast ett jämförelsevis obetydligt anslag blifva af nöden.»

Innan jag öfvergår till de åtgärder från statens sida för befrämjande af en rationellt ordnad arbetsförmedling, hvilka synas jämväl mig vara af förhållandena påkallade och hvilka jag anser böra utan uppskof vidtagas, anhåller jag att få något närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedling, som finnes anordnad i utlandet och särskildt för den medverkan, som från statsmakternas sida kommit denna verksamhet till del. Det säger sig själf, att jag i detta afseende icke behöfver inlåta mig på en mera omfattande framställning, då bedömandet af de åtgärder i denna angelägenhet, som böra vidtagas här i Sverige, i alla händelser alltid måste ske med hänsyn till våra egna förhållanden, därvid dock den från utlandet vunna erfarenheten bör kunna tjäna till god ledning.

Arbetsförmed-
lingen i ut-
landet.
Schweiz.

De första offentliga arbetsförmedlingsanstalterna af här afhandlade slag inrättades i *Schweiz* i slutet af 1880-talet. För närvarande finnas i nämnda land ett tiotal sådana kontor, samtliga upprättade af större eller medelstora städer, såsom *Basel, Bern, Genève, Zürich m. fl.*, och äro med flera af kontoren förenade kommunala försäkringskassor mot arbetslöshet. Den samverkan, som redan tidigare ägt rum mellan de olika kontoren — och hvilken åstadkommits af »Kommission schweizerischer Arbeitsämter» — har under år 1905 ytterligare utvidgats, i det att det kommunala arbetsförmedlingskontoret i *Zürich* tillika blifvit centralanstalt för hela *Schweiz*. Förslag är ock å bane att med bistånd af kantonernas styrelser och förbundsregeringen få till stånd liknande kontor i alla städer med minst 5,000 invånare samt än vidare utveckla samverkan mellan de skilda anstalterna, för hvilket ändamål påräknas dels direkta anslag, dels medgifvande af vissa förmåner, såsom t. ex. portofrihet. För resor å de schweiziska järnvägarna åtnjuta redan under vissa villkor arbetssökande, som genom ett offentligt kontor fått sig platser anvisade till annan ort, 50 procent nedsättning i gällande biljettpriser. Särskild uppmärksamhet ägnas ock åt angelägenheten af att vidtaga anordningar för att genom den offentliga förmedlingsverksamheten tillgodose landtbrukets behof af arbetskraft.

Tyska riket.

Föregångslandet på arbetsförmedlingens område är emellertid *Tyska riket*, och hafva flertalet öfriga länder, i större eller mindre utsträckning, särskildt från de sydtyska staterna hämtat lärdomar i detta afseende. Här liksom annorstädes finnes en stor mängd *privata kommissionskontor*, hvilka dock hufvudsakligen endast förmedla platser åt tjänstefolk och annan anställning i personlig tjänst. De allvarliga klagomål, som tid efter annan framkommit mot den privata kommissionärsverksamheten i *Tyskland*, hafva under de senare åren föranledt skärpta kontrollföreskrifter, och äro dessa nu för hela rikets vidkommande inrymda i 1900 års *Gewerbeordnung* (§ 34), hvarförutom det tillkommer de enskilda staterna att genom särskilda förordningar reglera kommissionskontorens verksamhet. Behovvet af en mera planmässigt ordnad platsförmedling har emellertid med näringslivets utveckling gjort sig allt mera kännbart, och därför har man ock på flera olika sätt sökt organisera en sådan förmedlingsverksamhet, som bättre än de privata kontoren kan tillgodose jämväl industriens, landtbrukets och öfriga näringars kraf.

Själfl klart nog har denna angelägenhet uppmärksamrats af de närmast intresserade själfva, arbetsgifvare och arbetare, hvilka också genom sina respektive organisationer sökt anordna arbetsförmedling för vissa fack. Uti en del fall har ock denna af *arbetsgifvare- och arbetareorganisationer* an-

tingen hvar för sig eller i förening upprättade och bedrifna förmedlingsverksamhet nått en icke oväsentlig omfattning samt visat sig vara af obestriddigt gagn såväl för vissa näringsgrenar, såsom boktryckerier, byggnadsverksamhet, maskinindustri, köpmanskåren och en del handtverksfack o. s. v., som ock å en del större orter, t. ex. Hamburg-Altona, hvarest arbetsgifvarnes förmedlingsanstalter förmedla de flesta anställningarna. Särskildt värd att uppmärksamma är ock den arbetsförmedling, som af en del *landtbrukskamrar* anordnats för att råda bot mot bristen på arbetskraft inom landtbruket.

Omöjligheten för dylika anstalter att hvar för sig betjäna annat än en ringa del af arbetsmarknaden samt för öfrigt den brist på nödig opartiskhet och hänsyntagande till andras lika berättigade intressen, som ofta visat sig vidlåda de af arbetsgifvare eller arbetare träffade anstalter för arbetsförmedlingens ordnande, har dock i Tyskland under senare tider bragt den öfvertygelsen till allt större mognad, att arbetsförmedlingen helst bör omhändertagas af *neutrala organ* samt sammanföras till anstalter, som kunna omfatta arbetsmarknaden i dess helhet.

Förutom den arbetsförmedling, som redan tidigt organiserats af ett antal *allmännyttiga föreningar*, böra bland sådana organ i främsta rummet uppmärksammas de talrika *allmänna arbetsförmedlingsanstalter*, som numera äro i verksamhet på snart sagdt alla viktigare platser i Tyskland. Dessa anstalter, som vanligen upprättats och bedrifvas af vederbörande kommuner — med eller utan bidrag af andra korporationer — äro i regel paritetiska, d. v. s. styrelsen består af representanter för både arbetsgifvare och arbetare; som ordförande fungerar i allmänhet en utomstående opartisk person. En dylik anstalts uppgift är nu oftast att mot ingen eller ock en helt ringa afgift förmedla *allt* slags arbete för såväl män som kvinnor inom alla olika branscher, att sålunda, så vidt möjligt, omfatta hela arbetsmarknaden; där förhållandena sådant påfordra, finnas därför ock särskilda afdelningar för manliga och kvinnliga arbetssökande, hvarjämte förmedlingsverksamheten vid de större kontoren är ytterligare specialiserad efter olika yrkesgrenar.

Redan år 1894 togo såväl handelsministern i Preussen som inrikesministern i Bayern initiativ för att förmå de större kommunerna i respektive stater att allmänt anordna dylika förmedlingskontor, och sedermera har af regeringarna i flera tyska stater utvecklingen af den offentliga arbetsförmedlingen på flerahanda sätt främjats, som jag i det följande skall påvisa.

Man får ett begrepp om af hvilken oerhörd betydelse den organiserade arbetsförmedlingen redan nu måste vara för Tysklands närings-

lif, då man inhämtar, att under år 1905 genom inemot 700 arbetsförmedlingsanstalter, anordnade af kommuner eller organisationer af olika slag — för hvilka uppgifter föreligga — förmedlades icke mindre än 1 1/2 miljon platser åt arbetssökande, hvaraf de flesta kommo på paritetiska eller eljest fullt opartiska förmedlingskontor. Af olika näringsgrenar representera

Jordbruk o. d.	82,000	tillsatta platser
Industri och handtverk	886,000	» »
Handel och samfärdsel	221,000	» »
Grofarbete, personligtjänst o. d.	275,000	» »
Männen voro 1,200,000, kvinnorna 300,000.		

Preussen.

I *Preussen* funnos år 1904 inalles 276 anstalter, af hvilka 191 voro rent kommunala och 85 af kommuner understödda. Halft annat hundratal af dessa anstalter äro helt små, under det att de återstående äro mera betydande. Utvecklingen af verksamheten vid de kommunala arbetsförmedlingskontoren i Preussen framgår af följande tablå öfver antalet genom dem tillsatta platser under hvar och ett af åren 1897—1904:

	Tillsatta platser		Tillsatta platser
år 1897	104,332	år 1901	189,215
» 1898	122,128	» 1902	218,873
» 1899	160,645	» 1903	272,388
» 1900	185,437	» 1904	322,772.

Störst af de preussiska anstalterna är den i Berlin, hvilken upprättats af »Centralverein für Arbeitsnachweis», men åtnjuter ett årligt anslag af 40,000 mark ur stadens kassa. Anstalten arbetade år 1904 på icke mindre än 23 olika afdelningar, däraf en afdelning för tjänstefolk, hvilken dock först under sagda år blifvit öppnad. Årligen tillkomma ock allt flera afdelningar för yrkeslärda arbetare af skilda slag. Inalles förmedlades vid Berlinanstalten 65,573 platser under år 1904, representerande icke blott grofarbetare utan äfven yrkesarbetare af olika kategorier, såsom närmare åskådliggöres af följande tablå, upptagande de tillsatta platserna:

33,900 för grofarbetare o. d.	2,300 för tapetserare,
8,800 » målare,	1,800 » stadens arbetare,
3,900 » smeder och plåtslagare,	1,700 » bagare,
3,300 » bokbindare,	1,300 » stuckatörer o. s. v.

Näst Berlin äro de största preussiska förmedlingskontoren till finnandes i

Frankfurt a. M.	med	29,216	Schöneberg	med	6,712
Köln	»	27,357	Magdeburg	»	6,277
Düsseldorff	»	13,734	Charlottenburg	»	6,108
Breslau	»	11,289	Bielefeld	»	5,829
Erfurt	»	9,483	Flensburg	»	4,907
Kassel	»	9,195	Potsdam	»	4,885
Kiel	»	8,132	Aachen	»	4,727
Posen	»	8,024	Münster	»	4,025
Barmen	»	7,692	Hannover	»	3,425
Wiesbaden	»	7,560	Frankfurt a. d. O.	»	3,124

förmedlade och tillsatta platser, allt under år 1904.

Bland större offentliga arbetsförmedlingsanstalter i öfriga tyska stater kunna framför allt nämnas de i

München	med	54,634	(1904)	Strassburg	med	12,956	(1905)
Stuttgart	»	31,213	»	Karlsruhe	»	12,169	»
Leipzig	»	25,232	(1905)	Augsburg	»	8,175	»
Mannheim	»	17,262	»	Mainz	»	7,561	(1904)
Freiburg	»	15,848	»	Ulm	»	5,858	»
Nürnberg	»	14,465	»				

under ett år förmedlade anställningar.

Slutligen kan omnämnas, att trots den omfattande arbetsanvisning, som, enligt hvad förut antydts, i Hamburg-Altona anordnats af de större arbetsgifvareföreningarna, den i Hamburg af »patriotische Gesellschaft» med understöd af staden (staten) bedrifna offentliga arbetsförmedlingsanstalten hade att uppvisa 44,000 och en annan offentlig anstalt i samma stad 20,000 tillsatta platser under år 1904.

Hvad särskildt beträffar de förut anförda förmedlingssiffrorna för de förträffligt anordnade kommunala arbetsförmedlingskontoren i München och Stuttgart, hvarest den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten i Tyskland torde hafva hunnit till sin mest rationella utveckling, må här meddelas, att i München af 54,634 förmedlade platser 7,812 kommo på den med anstalten förenade »Fachnachweis» för yrkeslärda arbetare — ett flertal yrkesföreningar hafva redan anförtrott arbetsförmedlingen inom

sitt fack åt den kommunala anstalten — samt att 8,400 gingo till platser utom München (däraf 3,000 till landtbruket), 2,000 platser afsågo den speciella lärlingsanvisningen och 234 platser besattes med reser- vister från armén. Af de 31,213 platser, som besattes efter anvisning från kontoret i Stuttgart, voro 6,000 å orter utom staden.

Centralisering
af arbetsför-
medlingen i
Tyskland.

Af stor betydelse för den offentliga arbetsförmedlingens i Tyskland vidare utveckling var bildandet år 1898 af »Verband deutscher Arbeitsnachweise», hvars uppgift, bland annat, är att verka för upprättandet af arbetsförmedlingsanstalter, att utarbета en gemensam statistik, samt att till gemensamma möten sammanföra representanter för de olika kontoren till öfverläggningar och utbyttandet af erfarenhetsrön. Förbundet åtnjuter anslag af den tyska riksregeringen. Liknande sammanslutningar för åstadkommande af ett intimare samarbete mellan kontoren inom de särskilda tyska staterna hafva ock flerstädes kommit till stånd samt understödjas af regeringarna, hvilka, som nämndt, jämväl på annat sätt kraftigt ingripit för arbetsförmedlingens fastare organiserande.

Württemberg.

Början gjordes i *Württemberg*, där redan år 1895 anvisades ett statsanslag af 5,000 mark »till arbetsförmedlingens befrämjande», hvilket anslag sedermera gång efter annan blifvit höjdt. Liknande statsanslag hafva sedermera anvisats i Bayern, Baden, Elsass-Lothringen och Preussen m. fl. stater, ehuru centralisationen af arbetsförmedlingsverksamheten i de olika staterna anordnats på något olika sätt. Sin högsta utveckling har organisationen hunnit i de sydtyska staterna, särskildt i Württemberg och Bayern, hvarföre jag anhåller att något utförligare få redogöra för de därstädes träffade anordningarna.

I Württemberg fastställde regeringen år 1896 en plan för samarbetet mellan de olika arbetsförmedlingskontoren. Enligt denna skulle *telefonförbindelse* upprättas mellan samtliga kontor och telefonafgifterna betalas af staten. Därjämte skulle hvarje kontor två gånger i veckan till kontoret i Stuttgart såsom *centralanstalt* insända en detaljerad förteckning öfver alla lediga platser, hvilka icke kunde besättas med de vid det lokala kontoret anmälda arbetssökande. Samma dag, dessa rapporter ingått till centralanstalten, skulle denna utarbета en förteckning öfver de vid samtliga kontor sålunda anmälda obesatta platser, hvarefter exemplar af nämnda förteckning omedelbart utsändes till de särskilda landsortskontoren äfvensom till alla städer med öfver 3,000 invånare för att där genom kommunalstyrelsens försorg offentliggöras till ledning för platssökande arbetare. Alla portoutgifter bestredos af statskassan, ur hvilken äfven lämnades de särskilda kontoren ersättning för arbetet med förteckningarnas upprättande och expediering. Då denna anord-

ning visade sig vara ändamålsenlig, gick man snart vidare på den sålunda inslagna vägen. Sedan den 1 augusti 1898 utarbetas sådana förteckningar, som nyss nämndes, *tre gånger* i veckan (under månaderna mars—november) samt distribueras till alla kommuner med öfver 2,000 invånare äfvensom till mindre kommuner, som därom göra framställning. Samtidigt har kontorens verksamhet utvidgats att omfatta äfven *landsbygden*, i det att kommunalordförande o. d. personer få sig tillställda blanketter till tjänst för arbetssökande och arbetsgifvare. Äfven för denna förmedling bestridas portoutgifterna af staten. Slutligen har staten, som nämndt, äfven *ökat sitt anslag* till de särskilda kontoren på grund af utvidgningen af deras yttre verksamhet, äfvensom åtagit sig kostnaderna (inkl. dagtraktamenten och reseersättningar) för *gemensamma möten*, hvartill de särskilda kontorens föreståndare böra sammankomma för öfverläggning om gemensamma angelägenheter och utbytande af erfarenhetsrön. Därjämte äro myndigheterna ålagda att på allt sätt söka befrämja den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten genom att därom sprida kännedom äfvensom genom att vid alla offentliga arbeten söka erhålla behöflig arbetskraft genom de offentliga anstalternas förmedling. Omnämnas bör äfven, att regeringen sedan den 1 april 1899 medgifvit, att arbetare, som anvisats arbete på en plats, som är mer än 25 kilometer aflägsen från hans vistelseort, får, mot af ett arbetsförmedlingskontor utfärdad legitimation, färdas å järnväg (3:dje klass) mot erläggande af halfva biljettpriiset. Af hvilken betydelse detta medgifvande varit, torde bäst framgå däraf, att under år 1904 arbetskontoret i Stuttgart i 2,000 särskilda fall begagnat sig af denna förmån.

Under de senare åren hafva de württembergiska kontoren inledt samarbete med liknande anstalter i andra tyska stater, främst i Bayern och Baden.

I *Bayern* voro förmedlingsanstalterna liksom annorstädes till en början endast afsedda att tillgodose behovet uti den stad, hvarest de voro inrättade, och blefvo de redan som sådana omedelbart starkt frekventerade. Regeringen intog under några år en afvaktande hållning, men i början af år 1897 ansåg den bayerska inrikesministern tiden vara inne för att söka åstadkomma ett samarbete mellan de på olika orter förefintliga kontoren. Landet blef för detta ändamål genom en förordning den 1 maj 1898 indeladt uti olika distrikt, hvart och ett med sin centralanstalt för arbetsförmedlingen. Antalet af dessa distrikt är från och med 1900 års ingång ökad till 8, så att hvart »regeringsdistrikt» (län) numera har sin särskilda centralanstalt, med hvilken de öfriga anstalterna inom distriktet stå i korrespondens. Hvert och ett

Bayern.

af de lokala kontoren söker nu, såvidt möjligt är, att inom sin trakt utjämna tillgången och efterfrågan på arbetskraft, och öfverskottet hänvisas till distriktets centralanstalt. På sådana orter, hvarest intet kontor finnes inrättadt, äro de kommunala myndigheterna skyldiga att bistå de arbetssökande genom tillhandahållande af anmälningsblanketter, hvilka, sedan de ifyllts af vederbörande arbetssökande, genom den kommunala myndighetens försorg insändas till närmaste centralanstalt. Arbetsgifvarne däremot förhandla direkt med vederbörande anstalter. Förteckningar öfver fortfarande lediga platser och arbetssökande sändas till alla städer inom distriktet med öfver 3,000 invånare samt dessutom till en del andra platser, och äro de kommunala myndigheterna skyldiga att ombesörja förteckningarnas bekantgörande. Då en centralanstalt ofta nog icke kan anskaffa vare sig arbete till alla anmälda arbetssökande eller arbetare till alla arbetsgifvare, som för tillfället äro i behof af sådana, hänvänder den sig till centralanstalterna inom närmaste distrikt, en utväg, som i stor utsträckning kommer till användning. En dylik samverkan är äfven inledd med centralanstalterna i andra tyska stater samt i Schweiz.

En oafslätlig uppmärksamhet ägnas i Bayern åt angelägenheten af att den offentliga arbetsförmedlingen äfven skall kunna tillgodose *landtbrukets behof* af arbetskraft, och att de kommunala anstalterna i görligaste mån skola motverka tillströmningen af arbetare från landsbygden till städerna. I sistnämnda afseende är ju redan det upprepade offentliggörandet i landskommunerna samt i de mest spridda landbruks-tidningarna af arbetskontorens meddelanden af stor betydelse, då däraf exakta upplysningar kunna inhämtas om det öfverflöd på arbetskraft, som redan finnes i städerna, något som ju bör afhålla landsbygdens befolkning att strömma till städerna. Tillvaron af de opartiska kontoren och lättheten äfven för landtarbetare att med dessa träda i förbindelse uppgifves ock hafva haft till följd, att arbetare numera icke så mycket som förr på vinst och förlust begifva sig in till städerna. Slutligen befrämjas det åsyftade ändamålet dels därigenom att, såsom sker t. ex. vid den stora förmedlingsanstalten i München, *arbetssökande från andra orter i regel icke erhålla plats sig anvisad i staden* — hvarom uttryckligt tillkännagifvande meddelas å de utsända vakanslistorna — och dels därigenom att samarbete är inledd mellan arbetsförmedlingskontoren och olika korporationer för tillvaratagande af landtbrukets intressen. »Landtråden» i de flesta regeringsdistrikten äfvensom flera landskommuner lämna sålunda årliga bidrag till arbetsförmedlingskontorens verksamhet. Samma välvilliga ställning mot den offentliga arbetsförmed-

lingen har det bayerska »landtbruksrådet» intagit. I detta sammanhang må omnämnas, att en liknande samverkan mellan städer och landsbygd på arbetsförmedlingens område flerstädes i Tyskland blifvit inledd.

Sedan den 1 juni 1901 är *reduktion af biljettprisen* medgifven alla legitimerade arbets sökande; under det första året utfärdades i Bayern 5,000 sådana legitimationskort och år 1904 öfver 4,000 enbart af kontoret i München. Samma förmån är nu medgifven, förutom i Bayern och Württemberg, i Baden, Elsass-Lothringen etc. *Porto- och telefonavgifter* bestridas i Bayern af statskassan, likaså kostnaderna för centralisationen i allmänhet. Sålunda erhöll anstalten i München — hvars totalkostnader uppgå till cirka 30,000 mark årligen — år 1904 ett statsbidrag af 5,000 mark för bestridande af de direkta kostnaderna för den interlokala verksamheten samt till aflönande af personal för samma verksamhet. Bidragen från de särskilda »landtråden» till förmedlingskontoren inom deras distrikt utgå med växlande belopp, liksom ock de af vissa landskommuner lämnade.

Samtliga arbetsförmedlingsanstalter i Bayern äro, liksom i de förut nämnda tyska staterna, enhetligt organiserade, hvilket är ett oefftergiffigt villkor för en effektiv samverkan äfvensom för åstadkommandet af en likformig statistik öfver anstalternas verksamhet. Års- och månadsrapporter skola af hvarje kontor insändas till inrikesministeriet, hvarigenom sålunda med korta mellantider erhålles en noggrann kännedom om ställningen på arbetsmarknaden inom skilda delar af landet. Ministeriet har ock beredt sig tillfälle att noggrant följa arbetsförmedlingens utveckling genom de i Bayern liksom annorstädes med vissa mellantider hållna konferenser, till hvilka kallas ombud för de olika anstalterna och andra för verksamheten intresserade, såsom representeranter för kommunalstyrelserna, för industri, jordbruk och andra näringar o. s. v. Den lifliga samverkan mellan de olika arbetsförmedlingsanstalterna i Bayern har äfven fått ett uttryck uti den med inrikesministeriets goda minne år 1900 bildade »Verband bayrischer Arbeitsnachweise», hvars ändamål är att representera kontorens intressen i allmänhet, att utveckla och höja förmedlingsverksamheten samt att arbeta för en tillförlitlig statistik öfver densamma äfvensom öfver arbetslösheten o. s. v.

I *Baden* och *Elsass-Lothringen* sker statens medverkan för den offentliga arbetsförmedlingen på ungefär enahanda sätt som i Württemberg, och har staten jämväl i dessa delar af tyska riket liksom äfven i *Preussen* — där ett årligt statsanslag af 30,000 mark utgår för anordnande af arbetsförmedling o. d. — vid sitt direkta understödjande af arbetsförmedlingsverksamheten jämväl afsett att afhjälpa

Baden.
Elsass-
Lothringen.
Preussen.

bristen på landtbruksarbetare och förhindra tillströmningen af sådana till städerna. Ehuru den i Tyskland på statens tillskyndan inledda samverkan mellan stad och land på detta område ännu är helt ung, har den dock redan att uppvisa så goda verkningar, att landtbrukets behof af arbetskraft, tack vare den offentliga arbetsförmedlingens praktiska anordning, inom vissa distrikt blifvit till fullo tillgodosedt. Det växande intresse, som i södra Tyskland kommit den offentliga arbetsförmedlingen till del från jordbruksidkarnes sida, framträder nu ock allt mera äfven i Preussen, där på flera håll landtbrukskamrarnas förut omnämnda, egna arbetsförmedlingskontor inledt samarbete med och till och med uppgått uti de allmänna förmedlingsanstalterna på grund af den vunna erfarenheten af dessa senares större möjligheter att tillgodose äfven landtbrukets behof.

Förslag hafva ock inom tyska riksdagen varit å bane att på rikslagstiftningens väg befordra utvecklingen af den allmänna arbetsförmedlingen, ehuru dessa förslag ännu icke ledt till åsyftadt resultat. En kraftig påverkan till arbetsförmedlingens planmässiga handhavande genom införande af ett enhetligt bokföringssystem vid samtliga allmänna arbetsförmedlingsanstalter i Tyskland har emellertid år 1903 utgått från »Kaiserliches Statistisches Amt» i Berlin, hvars då nyinrättade afdelning för arbetsstatistik fått sig förelagdt såsom en af sina hufvuduppgifter att utarbета månatliga öfversikter öfver ställningen på arbetsmarknaden och för sådant ändamål hänvänt sig till arbetsförmedlingskontoren med anhållan om insändande af detaljerade månadsrapporter enligt ett enhetligt formulär. Omkring 700 förmedlingsanstalter af skilda slag hafva ock ställt sig denna anmaning till efterrättelse. Uppenbart är, att denna anordning bör i hög grad vara ägnad att än ytterligare utveckla det i vissa tyska stater redan nu långt genomförda samarbetet mellan de olika förmedlingsanstalterna, liksom ock härigenom erhålles en till omfattning och noggrannhet synnerligen tillfredsställande statistisk öfversikt öfver ställningen på arbetsmarknaden med korta mellantider, hvartill hvarje annat land torde sakna motstycke. Betydelsen af en sådan kännedom torde emellertid näppeligen kunna öfver-skattas.

Österrike.

I *Österrike* kan utvecklingen af en ordnad arbetsförmedling sägas hafva tagit sin början år 1895. Sagda år uttalade sig nämligen österrikiska riksdagen för önskvärdheten af att en undersökning måtte föranstaltas angående de förefintliga arbetsförmedlingsanstalterna, deras organisation och verksamhet, hvarjämte förordades införandet af »en ordnad, om möjligt afgiftsfri arbetsförmedling, som kunde tillgodose arbets-

sökande af alla slag samt tillvinna sig såväl arbetsgifvares som arbetares förtroende». Då sedermera »Arbeitsstatistisches Amt» med dess s. k. »Arbeitsbeirath» år 1898 trädde i verksamhet, föreskref dåvarande handelsministern såsom en af den nya institutionens främsta uppgifter »att befrämja arbetsförmedlingen». Den utveckling, som arbetsförmedlingen under de sistförflutna åren ernått i Österrike, tillskrifves ock allmänt de åtgärder, som från den arbetsstatistiska anstaltens sida blifvit vidtagna för att samla och organisera de krafter, som arbetat på detta område. Ett förslag till lag angående arbetsförmedling har utarbetats, enligt hvilket genom samverkan af stat och kommun ett fullständigt system af arbetsförmedlingsanstalter bör upprättas öfver hela landet, med särskilda centralanstalter, en i hvarje provins, hvarjämte regeringen genom den arbetsstatistiska anstalten öfvar inseende öfver det hela, söker utjämna tillgång och efterfrågan på arbetskraft öfver hela landet samt utarbetar statistiska månads- och årsöfersikter öfver ställningen på arbetsmarknaden. En enhetlig bokföring är redan allmänt införd och statistiska månadsrapporter afgifvas regelbundet af alla slags arbetsförmedlingsanstalter i riket enligt för ändamålet utarbetade detaljerade formulär och yrkesförteckningar, som tillhandahållas af »Arbeitsstatistisches Amt», genom hvars försorg på grundval af detta material månataligen utarbetas och offentliggöras öfersikter öfver ställningen på arbetsmarknaden. Statistiken för år 1904 meddelar sålunda, att af offentliga arbetsförmedlingsanstalter i Österrike förmedlades öfver 300,000 platser.

Att märka är, att — i motsats till förhållandet i Tyskland — i Österrike arbetsförmedlingsanstalterna endast i de större städerna hittills varit rent kommunala. Främst bland dessa är att nämna »Städtisches Arbeitsamt» i *Wien*, genom hvars försorg under år 1904 förmedlades platser till icke färre än 113,000 personer. Omnämnas bör äfven, att flertalet af staden Wiens talrika handtverksföreningar (»Genossenschaften») anförtrott sin arbetsförmedling åt den kommunala anstalten och till densamma betala bidrag, äfvensom att Wiens stadsfullmäktige hänvänt sig till regeringen med en anhållan, att dels arbetsförmedlingen måtte ombesörjas af staten och dels för Wiens vidkommande rättighet att inrätta enskilda kommissionskontor icke vidare måtte medgifvas.

I de särskilda kronländerna inom den österrikiska monarkien har arbetsförmedlingsverksamheten äfven omfattats med det största intresse, hvartill särskildt den oerhörda utvandringen och landtbrukets brist på arbetskraft torde hafva gifvit anledning. I såväl *Böhmen* som

Galizien hafva sålunda *speciallagar* i ämnet blifvit utfärdade, hvarjämte redan flera åtgärder för arbetsförmedlingsverksamhetens ordnande blifvit träffade samt anslag af offentliga medel blifvit beviljade såväl af riksdagen som af de särskilda landtdagarna. Utvecklingen synes ock med all sannolikhet tendera därhän, att arbetsförmedlingen i Österrike inom en tämligen snar framtid icke blott omhändertages utan äfven till hufvudsaklig del kommer att bekostas af staten.

Ungern.

I *Ungern*, hvars hufvudnäring ju är jordbruket, har statens ingripande för arbetsförmedlingens ordnande helt naturligt närmast afsett att tillgodose hufvudnäringens behof af arbetskraft, och infördes år 1900 en organiserad arbetsförmedling för landtbruksarbetare. Enligt den därvid träffade anordningen skall i hvarje stads- och landskommun en offentlig kommissionär finnas, hvilken mot en obetydlig, lagstadgad afgift skall stå arbetsgifvare och arbetstagare till tjänst vid deras sökande efter arbetskraft, respektive arbete. Dessa kommissionärer hafva ständigt förbindelse med den offentliga kommissionären i komitatets hufvudstad, till hvilken skola insändas alla anmälningar, som af dem icke kunnat tillgodoses, äfvensom regelbunda veckorapporter. All korrespondens sker portofritt. Komitatskommissionärerna utarbета förteckningar öfver ställningen å arbetsmarknaden och tillgången på arbetskraft, hvilka omedelbart öfversändas till alla kommuner inom komitatet samt till de närgränsande komitatens centralkontor. Kostnaderna för dessa bestridas af staten. Öfverinseendet öfver det hela utfövas af landtbruksministeriet i Budapest, till hvilket samtliga veckorapporter skola insändas.

Men äfven för arbetsförmedlingen inom andra områden har man sört i Ungern. Sålunda inrättades år 1900 genom samverkan af handelsministeriet, staden Budapest och stadens handels- och industrikammare ett arbetsförmedlingsinstitut i Budapest. De förhållandevis goda resultat, som ernåtts af anstalten i Budapest — omnämnas bör, att cirka 30 procent af de genom anstaltens försorg förmedlade platserna (under år 1904 cirka 40,000) äro till finnandes i landsorten — hafva föranlett handelsministeriet att gå i författning därom, att liknande byråer skola upprättas i sammanlagdt 11 andra städer, och skola kostnaderna för dessa anstalters första organisation helt och hållet utgå af statsmedel. Årskostnaderna för hvarje kontor äro anslagna till 4,700 å 6,000 (ungerska) kronor och skola dessa bestridas gemensamt af handelsministeriet, vederbörande kommuner och industrikamrar. I sammanhang därmed träffas af handelsministeriet detaljerade föreskrifter om samverkan mellan anstalterna i olika städer.

Frankrike torde vara det land, hvarest de mest berättigade anmärkningar framställts mot de privata kommissionärernas handhavande af arbetsförmedlingen, hvarför också krafven på genomförande af effektiva reformer på detta område här framträdt allt starkare. Redan så tidigt som i början af 1800-talet infördes i Frankrike bestämmelser om obligatoriska arbetsböcker samt inrättades särskilda förmedlingsbyråer för bestämda arbetarekategorier. År 1848 fattades beslut om anordnandet af kommunal arbetsförmedling, och fyra år senare utfärdades detaljerade föreskrifter om de villkor, under hvilka privat arbetsförmedling finge bedrivas, samt angående offentlig uppsikt öfver dylika kommissionärer. År 1884 utfärdades en lag, hvarigenom fackföreningarna — såväl arbetarnes som arbetsgifvarnes — erhöilo rättighet att anordna kostnadsfri arbetsförmedling, och år 1890 grundades slutligen i de större städerna s. k. arbetarebörser med uppgift, bland annat, att söka reglera tillgång och efterfrågan på arbetsmarknaden. Dessa arbetarebörser äro det gemensamma organet för den arbetsförmedlingsverksamhet, som på en plats utöfvas af arbetarnes fackföreningar, stundom med understöd af offentliga medel. Slutligen har en del af arbetsförmedlingen äfven i Frankrike tagits om hand af allmännyttiga föreningar. Den ojämförligt största delen af all platsanskaffning har dock ända in i våra dagar ombesörjts af privata kommissionärer.

Konkurrensen med dessa olika anstalter har förorsakat, att de kommunala arbetsförmedlingskontoren i Frankrike länge haft svårt att slå sig igenom.

För att söka afhjälpa de kännbara olägenheter, som varit förenade med arbetsförmedlingens otillfredsställande anordning, har man dock numera i Frankrike beslutit sig för att söka allmänt få till stånd en offentlig arbetsförmedling efter sydtyskt mönster. För detta ändamål har år 1904 utfärdats en lag, hvori föreskrifves, att efter lagens utfärdande affärsmässigt drifna förmedlingsbyråer kunna upphävas mot skälig godtgörelse, hvilken utgår af allmänna medel. Därjämte ålägges hvarje kommun med minst 10,000 invånare skyldighet att inrätta en offentlig arbetsförmedlingsanstalt. Slutligen skall i hvarje, äfven mindre kommun å kommunalstyrelsens lokal föras förteckning öfver anbud och efterfrågan å arbete, hvilken förteckning kostnadsfritt står till allmänhetens förfogande.

På grund af den korta tid, lagen varit i kraft, föreligga ännu icke några närmare upplysningar rörande dess verkningar. Omnämnas bör dock, att ett flertal kommuner redan utgifvit högst afsevärda belopp

för att genom inlösen blifva kvitt de privata kommissionskontoren. I staden Paris t. ex. har för dylika ersättningar utbetalats ett par miljoner francs.

Belgien.

I *Belgien* finnas för närvarande kommunala arbetsförmedlingskontor — s. k. »arbetarebörser», ehuru de icke hafva samma karaktär som motsvarande franska institutioner med samma namn, utan närmast likna de tyska anstalterna — uti 5 städer; på 5 andra platser åtnjuta liknande, af korporationer inrättade byråer understöd af kommunens medel, så t. ex. i Brüssel. Äfven här har man blicken öppen för nödvändigheten att söka föra arbetskraft tillbaka till landsbygden, för hvilket ändamål staten ock beviljat prisnedsättning för järnvägsresor för sådana arbetare. I Brüssel finnes jämväl en särskild anstalt för kvinnliga platsökande. År 1902 bildades i Belgien efter tyskt mönster en särskild förening mellan förmedlingsanstalterna för verksamhetens befordrande och kraftigare utveckling.

Nederländerna.

I *Nederländerna* finnas särskilda »arbeidsburs» i några af de större städerna, enligt uppgift liknande de motsvarande institutionerna i Belgien.

Luxemburg.

Den offentliga arbetsförmedlingen i *Luxemburg* är anmärkningsvärd så till vida, som densamma här sker genom anlitande af postverket. Anmälan kan ske på närmaste postkontor, och tillhandahållas för ändamålet å brefkort tryckta formulär. Förteckningar öfver alla anmälda arbetsökande och lediga platser insändas hvarje afton till postkontoret i hufvudstaden, genom hvars försorg dagligen utarbetas en lista, som anslås å alla postkontor.

Storbritannien.

I *Storbritannien* bedrifves genom arbetarnes fackföreningar (»trade unions») en mycket omfattande arbetsförmedling, hvilken är anordnad i samband med dessa korporationers långt drifna själfhjälpsverksamhet i händelse af arbetslöshet. I intet annat land lärer denna fackföreningarnas verksamhet vara så långt genomförd som i England, och utan öfverdrift torde kunna sägas, att annan förmedlingsverksamhet här är af underordnad betydelse i jämförelse med den af fackföreningarna bedrifna. På en del platser finnas ock s. k. »Labour Bureaux» med en viss officiell karaktär, äfvensom af allmännyttiga föreningar anordnad platsanskaffning. På sista tiden har man emellertid äfven i England börjat öfverväga lämpligheten af att det allmänna toge arbetsförmedlingen om hand, i det nämligen genom en parlamentsakt af juli 1902 tillstånd meddelats till inrättande af kommunala arbetsförmedlingsanstalter i London. Sådana finnas redan i London till ett antal af 12, samt jämväl i andra städer. I sammanhang härmed torde äfven böra erinras om 1905 års »Unemployed Workmen Act», hvars bestämmelser

hufvudsakligen gå ut på kommunala åtgärder för arbetsförmedling och beredande af arbetstillfällen åt arbetslösa.

Slutligen kan erinras om att i ett stort antal af *Amerikas Förenta Stater* blifvit anordnad offentlig arbetsförmedling (»free public employment offices») vanligen i form af statsinstitutioner, hvilka inrättats efter anvisningar af och stå under uppsikt af de särskilda staternas arbetsstatistiska byråer.

Amerikas
Förenta
Stater.

Äfven i *Australien* är arbetsförmedlingen i allmänhet ordnad af staten. Så t. ex. finnas i *New South-Wales* 42 statsanstalter, med en centralanstalt i Sidney, inrättade för ändamålet.

Australien.

Närmast från Tyskland har rörelsen för arbetsförmedlingens ordnande genom offentligt ingripande så småningom nått de *nordiska länderna*, och har man jämväl här liksom i en mängd andra länder därvid ansett, att det i främsta rummet borde ligga i kommunernas intresse att söka ordna denna angelägenhet.

Under de sistförflutna åren har sålunda i *Finland* frågan om anordnandet af en offentlig arbetsförmedling genom kommunernas försorg trädt i förgrunden. Sedan ärendet inom Hälsingfors stadsfullmäktige varit föremål för förberedande behandling, inbjödo nämnda stadsfullmäktige år 1902 fullmäktige i sju andra finska städer att utse hvar sin medlem i en kommitté för frågans vidare utredning.

Finland.

Denna kommitté upptog först till afgörande frågan, »huruvida den kommunala arbetsförmedlingsinstitutionen, anordnad till hufvudsakliga delar i enlighet med den uti öfriga nordiska länder vunna erfarenheten, vore i Finlands städer af behovet påkallad, nyttig eller möjlig att förverkliga» --- och omfattade kommittén med fästadt afseende å förhållandena uti alla de städer, som voro vid tillfället representerade, enhälligt den åsikt, att dylika opartiska, af kommunerna inrättade och öfvervakade arbetsbyråer borde blifva af stort gagn, samt enades, efter en närmare motivering, om följande principiella uttalande: »önskvärdt vore, det i de af Finlands stadskommuner, hvilka äga en talrikare arbetarebefolkning, skulle inrättas arbetsförmedlingsbyråer, hvilka borde stå under kommunernas eget öfverinseende och underordnas en af såväl arbetsgifvare som arbetare sammansatt ledning jämte det de skulle inbördes samverka med hvarandra, äfvensom att det skulle ligga i dessa kommuners eget välförstådda intresse att ikläda sig de med byråernas inrättande och underhåll förenade kostnaderna». Till underlättande af ett sådant samarbete och åstadkommande af en enhetlig statistik, framhöll kommittén, att byråerna i de skilda städerna borde »ordnas enligt ett för alla gemensamt system, samt att ej mindre förfarandet vid ar-

betsförmedlingen än bokföringen borde vid dem vara fullkomligt enahanda», för hvilket ändamål kommittén utarbetat ett »förslag till stadgar för kommunala arbetsförmedlingsbyråer i Finlands städer» samt upprättat formulär till inskrifnings- och anvisningskort, statistiska tabeller och dylikt äfvensom lämnat en del anvisningar rörande arbetets enhetliga anordnande. Kommitterade hafva därvidlag ansett, att någon särskild centralanstalt för sagda förmedling icke, åtminstone till en början, borde inrättas, utan borde tills vidare samarbetet mellan de skilda städernas anstalter kunna ske direkt medelst bref, telefon eller telegram, i hvilket afseende kommitterade framhålla önskvärdheten af att nedsättning i telefonavgifterna kunde utverkas, liksom de äfven uttala sig för en nedsättning i järnvägsbiljettprisen för till anställning å annan ort anvisade arbetare. Då framdeles en centralstyrelse för den ömsesidiga förmedlingen kunde blifva behöfzig, borde dess uppgifter och befogenhet bestämmas efter öfverenskommelse mellan de särskilda anstalternas föreståndare. För åstadkommande och offentliggörande af en gemensam statistik ansågo kommitterade däremot *en centralstyrelse* behöfzig redan från början så snart flera byråer uppstått. Utarbetandet på grundvalen af de särskilda anstalternas insända månadsrapporter och offentliggörandet af månatliga öfversikter öfver ställningen på arbetsmarknaden äfvensom af en årsstatistik skulle tills vidare anförtros åt anstalten i Hälsingfors, intill dess att statens statistiska ämbetsverk möjligen befunnes villigt att åtaga sig detta värf.

Sina förslag rörande *samarbetet* mellan de kommunala arbetsförmedlingsanstalterna i Finland sammanfatta kommitterade slutligen på följande sätt:

»att de blifvande kommunala arbetsförmedlingsbyråerna i Finlands städer borde träda i växelverkan med hvarandra för att förmedla arbetskraft från orter, där öfverflöd därpå förefinnes, till andra trakter med tillgång på arbete, i hvilket afseende dessa medelst bref, telefon eller telegraf borde ej mindre vända sig till närmaste byrå eller samtidigt till flera sådana än omedelbart meddela hvarandra resultatet af förmedlingen;

att föreståndarne för de kommunala arbetsförmedlingsbyråerna skulle årligen sammanträda för att öfverlägga om ordnandet af samarbetet mellan byråerna samt om utvecklandet af dessas verksamhet enligt en för alla gemensam plan, samt

att samtliga kommunala arbetsförmedlingsbyråer borde sända sina månadsrapporter och årsberättelser omedelbart efter dessas afgifvande till någon såsom centralanstalt i detta afseende fungerande kommunal

arbetsförmedlingsbyrå, hvilken med ledning af sagda berättelser skulle sammanställa öfversikter och så snart som möjligt på lämpligaste sätt bringa dem till allmänhetens kännedom». I sistnämnda afseende hafva kommitterade emellertid, som förut blifvit nämndt, förutsatt, att denna uppgift framdeles borde komma att öfvertagas af staten.

Sex finska städer — *Hälsingfors, Viborg, Åbo, Kotka, Tammerfors* och *Tavastehus* — hafva ock i enlighet med kommitténs förslag inrättat offentliga arbetsförmedlingsanstalter. Byrån i Hälsingfors började sin verksamhet redan år 1903, och har genom dess förmedling under hvar och ett af åren 1903 och 1904 tillsatts inemot 4,000 platser.

»*Kjöbenhavns Kommunale Arbejdsanvisningskontor*» öppnades i juli 1901. Kontoret, som står under paritetisk ledning — arbetsgifvare- och arbetarepresentanterna i styrelsen utses af respektive »*Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening*» och »*De samvirkende Fagforbund*», hvarjämte 2 styrelsemedlemmar utses af stadsfullmäktige och ordföranden af magistraten — har till uppgift att anvisa arbete af alla slag såväl för facklärd arbetare inom olika näringar som för andra arbetare samt för handelspersonal, tjänstefolk och lärlingar. Huru väl anstalten lyckats lösa denna sin uppgift framgår bäst af de i följande tabell meddelade siffror rörande resultatet af anstaltens verksamhet under de båda sistförflutna åren:

Danmark.

»*Kjöbenhavns Kommunale Arbejdsanvisningskontor*»

Tillsatta platser åren 1904 och 1905.

	År 1904			År 1905		
	Manliga	Kvinnliga	Summa	Manliga	Kvinnliga	Summa
Jordbruk o. d.	1,029	477	1,506	1,443	563	2,006
Industri och handverk	6,265	2,740	9,005	6,874	2,742	9,616
Handel och samfärdsel.....	2,515	1,936	4,451	3,115	1,968	5,083
Grofarbetare, tjänstefolk och ej speci- ficerad arbete	252	8,702	8,954	302	9,978	10,280
Summa	10,061	13,855	23,916	11,734	15,251	26,985

Af de tillsatta platserna komma 2,654 år 1904 och 3,063 år 1905 på orter utom Köpenhamn. Äfven om på den manliga afdelningen industri- och handverksarbetare äro i afgjord majoritet (cirka 60 pro-

cent af alla tillsatta platser), framstå äfven öfriga grupper med ganska aktningvärda siffror. Sålunda hafva 1,443 platser (12 procent) gått till jordbruket. På den kvinnliga afdelningen är visserligen förmedlingen af platser för tjänstefolk i staden den förhärskande, men äfven andra grupper äro väl representerade; särskildt må framhållas de 563 kvinnor, som fått anställning inom landtbruket. Förmedlingen till landet är ock, som synes, stadd i rask tillväxt, något som bestyrker den jämväl i Tyskland och annorstädes vunna erfarenheten, att anordnandet af offentlig arbetsförmedling är af betydelse icke minst för landtbruket.

Från den danska statens sida hafva ännu icke vidtagits några direkta anstalter för den offentliga arbetsförmedlingens befrämjande, och torde sådana icke vara att emotse, förr än förmedlingskontor äfven i landsorten kommit till stånd.

Norge.

I Norge trädde »Kristiania Arbejdskontor», inrättadt efter sydtyskt mönster, i verksamhet redan den 1 januari 1898. Liknande kontor hafva sedermera inrättats i Bergen, Trondhjem och Stavanger. Verksamheten vid samtliga norska förmedlingsanstalter framgår af följande tablå:

Norska arbetsförmedlingsanstalter.
(Kristiania, Bergen, Trondhjem, Stavanger).

Tillsatta platser åren 1904 och 1905.

	År 1904			År 1905		
	Manliga	Kvinnliga	Summa	Manliga	Kvinnliga	Summa
Jordbruk o. d.	554	46	600	941	102	1,043
Industri och handverk	1,830	103	1,933	2,319	201	2,520
Handel och samfärdsel	1,869	170	2,039	3,407	142	3,549
Grofarbetare, tjänstefolk och ej speci- ficieradt arbete	2,247	7,215	9,462	2,829	7,918	10,747
Summa	6,500	7,534	14,034	9,496	8,363	17,859

Som synes, har landtbruksanvisningen äfven i Norge blifvit en icke oviktig del af den offentliga arbetsförmedlingen och torde komma att blifva det i än högre grad, sedan det nu föreliggande förslaget till statens medverkan för verksamhetens utveckling och organiserande för hela landet blifvit genomfördt.

Den under de senare åren i Kristiania konstant rådande arbetslösheten har föranlett kommunalstyrelsen att under flera år ställa ett visst anslag till arbetskontorets disposition för att underlätta arbetares resa från staden. Departementet för offentliga arbeten har ock — efter föredöme från Tyskland — beviljat 50 procent prisnedsättning för järnvägsresor öfver 15 kilometer för arbetssökande, som af kontoret därtill legitimeras, en förmån, som dock numera utbyts mot helt och hållet fria resor vid »extraordinær arbetslöshed» under vintermånaderna åt arbetslösa, som bevisligen hafva utsikt att få arbete på annat håll.

Tanken på norska statens kraftigare ingripande på arbetsförmedlingens område framfördes redan tidigt. Ett förslag till »lov om arbejdsanvisningskontorer» framlades sålunda i stortinget år 1897, och blef detta förslag öfverlämnadt till regeringen med anhållan om en närmare utredning af frågan. En förberedande sådan verkställdes ock, hvarefter en departemental kommitté år 1901 tillsattes för ärendets vidare behandling. Nämnda kommitté afgaf år 1903 ett vidlyftigt betänkande, innefattande, jämte en tämligen uttömmande redogörelse för den offentliga arbetsförmedlingen i utlandet, »forslag til lov om arbejdsformidling med motiver». Sedan regeringen inhämtat myndigheters och korporationers yttranden öfver det utarbetade lagförslaget, har det samma, i väsentliga delar oförändradt, genom proposition den 10 nästlidna mars förelagts Stortinget, i sammanhang hvarmed äskats ett statsanslag af 9,000 kronor för bestridande af de bidrag, som från statens sida böra komma den offentliga arbetsförmedlingen till del, hvartill då skulle komma vissa andra arbetsförmedlingen medgifna särskilda förmåner, såsom portofrihet, fria järnvägsresor i vissa fall för arbetslösa, som erhållit arbete å annan ort, o. s. v.

Efter de närmaste förebilderna i Kristiania och Köpenhamn inrättades de första offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i Sverige under hösten 1902, nämligen i *Hälsingborg* och *Göteborg*.

Offentlig arbetsförmedling i Sverige.

Under år 1905 hafva liknande kontor blifvit öppnade i *Stockholm*, *Lund*, *Malmö* och *Sundsvall* samt med 1906 års ingång äfven i *Karlstad*. Uti *Norrköping* och *Karlskrona* hafva stadsfullmäktige fattat beslut om förmedlingskontors anordnande; och har det i *Norrköping* just i dagarna trädt i verksamhet. Frågan om upprättandet af offentlig arbetsförmedling är ock för närvarande under utredning i ett stort antal städer, nämligen *Falun*, *Gäfle*, *Jönköping*, *Kristianstad*, *Landskrona*, *Uppsala*,

Västerås och Örebro inom respektive kommunalrepresentationer samt i Halmstad och Varberg inom handtverksföreningarna på respektive platser. Vidare kan nämnas, att motioner i ärendet jämväl varit väckta hos stadsfullmäktige i Eskilstuna och Luleå, ehuru de icke föranledt till några positiva åtgärder, äfvensom att man inom intresserade kretsar å flera andra orter, såsom Linköping, Karlshamn m. fl., uppmärksammat frågans vikt, om också några åtgärder för dess realiserande å dessa platser ännu ej blifvit vidtagna. Slutligen kan omnämnas, att Västmanlands läns hushållningssällskap sedan år 1899 anvisat ett årligt anslag för åstadkommande af kostnadsfri förmedling af arbetskraft speciellt för landtbruket.

Den hittills vunna erfarenheten från de offentliga arbetsförmedlingsanstalter i Sverige, som någon längre tid varit i verksamhet, synes otvetydigt gifva vid handen, att denna anordning af arbetsförmedlingen äfven i vårt land är ägnad att fylla ett verkligt behof samt, vidare utvecklad, och särskildt därest en planmässig samverkan kan etableras de olika kontoren emellan, bör blifva till synnerligen stort gagn icke blott för arbetsgifvare och arbetare, utan äfven för samhället i dess helhet. Från anstalterna i Göteborg och Hälsingborg föreligga för de båda sistförflutna åren följande resultat ¹⁾:

Göteborgs arbetsförmedlingsanstalt.

Tillsatta platser åren 1904 och 1905.

	År 1904			År 1905		
	Manliga	Kvinnliga	Summa	Manliga	Kvinnliga	Summa
Jordbruk o. d.	239	24	263	255	53	308
Industri och handverk	705	220	925	856	254	1,110
Handel och samfärdsel.....	911	414	1,325	1,135	405	1,540
Grofarbetare, tjänstefolk och ej specifieradt arbete.....	1,370	2,327	3,697	1,448	2,731	4,179
Summa	3,225	2,985	6,210	3,694	3,443	7,137 ²⁾

¹⁾ Det torde observeras, att till följd af olika bokföringssystem vid de båda kontoren de i tabellerna angifna grupperna »industri och handverk» samt »grofarbetare» ej äro fullt sammanfallande.

²⁾ Däraf 1,212 (890 män) utom Göteborgs stad.

Hälsingborgs stads arbetskontor.

Tillsatta platser åren 1904 och 1905.

	År 1904			År 1905		
	Manliga	Kvinnliga	Summa	Manliga	Kvinnliga	Summa
Jordbruk o. d.	599	60	659	670	65	735
Industri och handverk	1,118	72	1,190	848	47	895
Handel och samfärdsel	170	177	347	123	133	256
Grofarbetare, tjänstefolk och ej speci- ficerad arbete	305	516	821	237	645	882
Summa	2,192	825	3,017	1,878	890	2,768 *)

Vid kontoret i Göteborg hafva sålunda öfver 6,000 platser förmedlats under år 1904 och öfver 7,000 platser under år 1905, i Hälsingborg åter under hvardera året cirka 3,000 platser. Olika yrkesgrupper äro ock vid båda anstalterna väl företrädda, däribland äfven *jordbruket*, särskildt i Hälsingborg, där på den manliga afdelningen, som synes, 30 à 35 procent af alla tillsatta platser komma på jordbruksarbetare. Anmärkningsvärdt är ock, att antalet förmedlade platser till jordbruket därstädes under år 1905 ökats, samtidigt med att frekvensen inom öfriga näringsgrenar något nedgått, hvilket sistnämnda förhållande närmast torde vara att tillskrifva minskad verksamhet inom byggnadsfacken.

Vid Göteborgsanstalten åter hafva de förmedlade platserna till landtbruket ännu år 1905 belöpt sig endast till 308, men torde detta hafva sin grund dels i de gynnsamma konjunkturerna inom andra näringar och dels däruti, att landtarbetarne ännu icke i samma utsträckning som landtbrukarne själfva hänvänt sig till den offentliga anstalten. Enligt hvad Göteborgskontorets föreståndare upplyst, skulle förmedlingen till landet varit många gånger större, för så vidt folk, som velat hafva sådan anställning, funnits att tillgå. Detta bestyrkes ock däraf, att t. ex. under sista kvartalet förlidet år vid kontoret voro anmälda 221 lediga platser inom jordbruket, af hvilka dock endast 94 kunde besättas. Själfl klart är emellertid, att det måste falla utom ramen

*) Däraf 805 (668 män) utom Hälsingborgs stad.

för de af stadskommunerna upprättade och ensamt bekostade förmedlingsanstalterna att vidtaga extra åtgärder för att söka tillgodose landtbrukets behof af arbetskraft, med mindre särskilda anslag för ändamålet ställas till deras förfogande, vare sig från landskommunernas eller statens sida.

Äfven de under år 1905 öppnade anstalterna i *Lund*, *Malmö* och *Stockholm* hafva — trots de synnerligen ogynnsamma förhållanden, hvarunder kontoren, särskildt å de båda sistnämnda platserna till följd af de då pågående stora arbetskonflikterna, började sin verksamhet — att uppvisa ett förhållandevis stort antal tillsatta platser, nämligen

kontoret i Stockholm (öppnadt den 22 september)	1,438	tillsatta	platser
» » Malmö (» » 22 augusti)	560	»	»
» » Lund (» » 20 maj)	393	»	»

intill 1905 års utgång.

Att observera är ock, att vid kontoret i Lund öfver hälften af de å den manliga afdelningen tillsatta platserna (103 af 190) gällde jordbruksarbetare, ett förhållande, som synes båda godt för anstaltens utveckling till gagn för den Lund omgifvande landsbygden.

Tilläggas må slutligen, att under den hittills förflutna delen af innevarande år omsättningen vid samtliga de i verksamhet varande anstalterna, särskildt om hänsyn toges till årstiden, varit ganska afsevärd, hvarom följande siffror bära vittne:

Offentliga arbetsförmedlingsanstalter i Sverige.

Antal tillsatta platser år 1906.

	Stockholm	Göteborg	Malmö	Hälsingborg	Lund	Sundsvall	Karlstad
Under januari	275	514	102	96	53	50	28
» februari	558	561	124	126	52	79	36
» mars	803	788	253	204	58	129	125

Från svenska statens sida har medverkan för arbetsförmedlingens ordnande hittills endast förekommit inom ett visst, speciellt område, nämligen sjöfartens, i det att de s. k. *sjömanshusen*, som äro anordnade under samverkan mellan stat och kommun, till väsentlig del äro afsedda för platsförmedlingsverksamhet.

För arbetsförmedlingen i öfrigt har staten intet vidare åtgjort, än att genom nådiga kungörelsen den 28 november 1884 den privata, såsom affär bedrifna arbetsförmedlingsverksamheten — de s. k. kommissionskontoren — ställts under öfverinseende af Kungl. Maj:ts befallningshafvande. Denna förordning, som hufvudsakligen tillkom i syfte att åvägabringa en viss kontroll öfver de på spekulation fotade kommissionskontorens verksamhet, har dock aldrig varit afsedd att stadga några normer för arbetsförmedlingens ändamålsenliga ordnande. Kommissionskontoren hafva icke heller, såsom också kommerskollegium i sitt förut återgifna utlåtande anmärkt, blifvit af nämnvärd betydelse annat än för förmedling i personlig tjänst, och har kollegium jämväl anfört skälen till, att dylika kontor aldrig till fyllest kunna motsvara de kraf på en ordnad arbetsförmedling, som länge i vårt land gjort sig gällande.

Så torde ock i allmänhet vara fallet med de öfriga anordningar, som på privat väg kunna träffas för att förmedla arbete, respektive arbetskraft, åt arbetare och arbetsgifvare. Äfven om det låter tänka sig, att — såsom i enstaka fall skett, ehuru icke i någon särdeles stor omfattning — yrkesutöfvarne själfva skulle söka taga denna viktiga angelägenhet om hand, lärer icke kunna jäfvas den af kommerskollegium härvidlag uttalade uppfattningen, att nämligen det öfvervägande flertalet af yrkesorganisationerna äro för svaga — såväl ekonomiskt som numeriskt — för att de i allmänhet skola kunna organisera platsanskaffningen för hela yrkets behof, samt att dylik arbetsförmedling, i den mån den kommer till stånd, endast kan tillgodose ett ringa fåtals intressen. Öfvertygelsen härom har ock på flerfaldigt sätt kommit till uttryck, särskildt från arbetsgifvarnes sida, i det att det ofta varit på deras initiativ, som offentliga arbetsförmedlingsanstalter i de olika orterna blifvit upprättade. Erinras må äfven, att Centrala arbetsgifvareförbundet nyligen uttalat sig för arbetsförmedlingens ordnande såsom en offentlig angelägenhet, något som ock tidigare förordats af ett stort antal andra yrkesföreningar i vårt land, såväl arbetsgifvares som arbetares. På senaste tiden hafva ock framstående representanter för vår jordbruksnäring gifvit uttryck åt samma önskan.

Üti de förut återgifna framställningarna till Kungl. Maj:t liksom ock i de utredningar, som i flera af våra städer föregått inrättandet af kommunala förmedlingskontor, synas mig ock starka skäl hafva blifvit anförda för vikten af ett offentligt ingripande på detta område. Den hastiga utvecklingen af näringslifvet samt produktionsförhållandenas fullständiga omgestaltning hafva föranledt en stark anhopning af arbetskraft i städerna och därjämte gjort arbetarestocken mycket

Behöfgheten
af en ordnad
arbetsförmed-
ling.

rörlig, allra helst som samfärdsmedlens utveckling i hög grad underlättat förflyttningar från den ena orten till den andra. I samma mån som mängden af arbetstillfällen och arbetare ökats och arbetarnes anställning blifvit mindre stadigvarande, har naturligtvis den enskilde arbetsgifvarens och arbetarens förmåga att öfverskåda marknaden blifvit förminskad. Äfven vid tider, då städerna ingalunda behöfva tillförsel af arbetskraft, strömmar sådan dit från landsbygden, där densamma dock väl behöfves, och på sådant sätt ökas arbetslösheten i städerna och bristen på arbetskraft på landsbygden, till skada för både samhället och de närmast berörda parterna själfva. Det lider väl intet tvifvel, att en stor del af de arbetare, som i städerna under alla tider på året föra en mer eller mindre bekymmersam tillvaro med endast tillfällig sysselsättning, som ofta afbrytes af arbetslöshetsperioder, skulle hafva det vida bättre genom den till synes mindre lockande, men säkrare och lugnare anställning, som landtbruket erbjuder och som de efter sina i städerna vunna bittra erfarenheter snart nog lärt sig uppskatta.

Mångenstädes hafva de i städerna anordnade offentliga arbetsförmedlingsanstalterna vid sitt första framträdande mötts af den farhågan, att de skulle underlätta och påskynda den redan förut oroväckande inflyttningen af arbetare till städerna, men öfverallt har det i verkligheten visat sig, att jordbrukarne å kringliggande landsbygd genom dessa anstalter i allt större utsträckning kunnat just återbördas till landet den öfvertaliga arbetskraft, som, oberoende af anstalternas verksamhet, till följd af ekonomiska och andra samhälleliga förhållanden sammanhopas i städerna. Och i samma mån en utvecklad organisation, med särskild hänsyn tagen till landbrukets behof, i vissa länder anordnats, har den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten visat sig vara ett godt medel att afhjälpa de nu rådande, särskildt för jordbrukarne kännbara missförhållandena med afseende å tillgång och efterfrågan å arbetskraft. Det torde i detta sammanhang böra påpekas, att några skiljaktiga intressen på denna punkt i regel ej behöfva förekomma mellan land och stad, enär öfverflödet å arbetare i städerna — och däraf föranledd arbetslöshet, ökad fattigvårdstunga o. s. v. — visat sig lika konstant som bristen å arbetskraft på landsbygden. För bådadera är det af vikt, att utjämning och reglering härutinnan åstadkommas, liksom den arbetslöse vanligen måste föredraga arbete på landsbygden framför arbetslöshet och nöd i staden.

Behovet af lämpliga anordningar i angifvet syfte synes särskildt framträdande med afseende å de värnpliktige, som efter öfningstidens slut skola återtaga sin borgerliga verksamhet.

En ordnad arbetsförmedlingsverksamhet inskränker sig emellertid ej till att efter sig företeende behof i stort reglera arbetskraftens fördelning mellan land och stad, utan har i vårt land liksom annorstädes visat sig mäktig att äfven tillgodose de särskilda yrkenas speciella kraf. Det synes mig uppenbart, att det för näringslifvets förkofran måste vara af den största betydelse, att en arbetsgifvare icke behöfver afstå från mera omfattande arbeten, därför att han ej kan vid ett gifvet tillfälle förutsätta, att den arbetskraft, hvaraf han är i behof, skall omedelbart stå till buds. Och en sådan garanti bör den offentliga arbetsförmedlingen kunna bjuda, när den med ett fast organiseradt nät af anstalter omedelbarligen kan uppsöka och disponera öfver snart sagdt all ledig arbetskraft i landet.

Den kännedom om arbetsförhållandena och konjunkturerna på olika orter samt inom de särskilda yrkena, som genom arbetsförmedlingsanstalternas registreringssystem kan vid hvarje tidpunkt erhållas, bör särskildt blifva af betydelse för afhjälpan af de allt större svårigheter, som möta det uppväxande släktet vid valet af lefnadsbana. Liksom i vissa andra länder bör det därför äfven hos oss blifva en viktig uppgift att genom en i lämpliga former anordnad lärlingsanvisning regelbundet tillföra yrkena ett passande tillskott af de från folkskolorna utgående barnen. Genom systematisk observation af arbetsförhållandena kunna ock anstalterna i viss mån bidraga till lösningen af den för samhället liksom för den enskilde utomordentligt viktiga frågan om arbetskraftens rätta fördelning mellan olika arbetsområden.

Om genom arbetsförmedlingens rationella ordnande å ena sidan den enskilda företagsamheten understödjes och uppmuntras samt å andra sidan de arbetssökande beredas kännedom om de därigenom ökade arbetstillfällena och förvärfutsikterna, så lärer på detta sätt en naturlig och verksam åtgärd jämväl vara vidtagen för att i det egna landet bereda anställning och upphålle åt dem, som nu tro sig nödsakade att söka sin utkomst i andra länder.

Äfven om det närmast måste vara ett kommunalt intresse att sörja för de anordningar, som inom hvarje ort påkallas för arbetsförmedlingens ordnande och genom hvilka dess säregna behof säkrast vinna beaktande, så kan det å andra sidan icke bestridas, att denna fråga har så stor vikt för samhället i dess helhet, att detsamma bör ägna den all uppmärksamhet och omvårdnad. I nu förevarande hänseende kan man med fog säga, att de enskildas bästa äfven är statens, ty dess intressen befordras lika mycket af att näringslifvet och dess idkare åtnjuta säkra

och goda arbetsförhållanden, som dess syften skadas genom de ekonomiska och moraliska farorna af arbetslösheten.

I jämförelse med den allmänna betydelsen af arbetsförmedlingsverksamhetens effektiva ordnande är det visserligen af mindre vikt, att staten själf i egenskap af stor arbetsgifvare kan behöfva direkt taga dess tjänster i anspråk. Dock torde knappast på förhand kunna fullt beräknas den betydelse, en utvecklad organisation på detta område kan erhålla, t. ex. vid en kris, när nationens alla krafter, ej blott de militära, måste snabbt samlas och inriktas på stora och brådskande uppgifter, eller vid påbörjandet och avslutandet af större byggnadsföretag, järnvägsanläggningar o. d.

Likaså bör det blifva föremål för ett omsorgsfullt öfvervägande, huruvida icke — såsom fångvårdsstyrelsen redan vid Stockholmsanstaltens planläggning framhållit — den offentliga arbetsförmedlingen kan tagas i anspråk för att under lämpliga former anskaffa anställning åt personer, som efter utståndet straff frigifvas från straffanstalterna.

Af hvad jag förut anfört rörande den genom stadskommunernas initiativ anordnade offentliga arbetsförmedlingen i vårt land framgår med all tydlighet, att här på frivillighetens väg funnits en lycklig form för realiserandet af betydelsefulla och aktuella samhällskraf. Men i samma mån denna rörelse vunnit större omfattning samt erfarenhet om sina mål och medel, har för dess bärare allt klarare framstått, att densamma icke kan till alla sina möjligheter fullt utnyttjas utan statens stöd och medverkan. Såsom ock kommerskollegium framhållit, är det nämligen ej nog med, att de här och hvar existerande kommunala anstalterna i mån af sina krafter arbeta inom den egna orten, utan för arbetsmarknadens reglerande erfordras äfven att de, allt efter behovet, kunna dels tillföra en ort erforderlig arbetskraft, dels förflytta sådan till andra platser, dels ock slutligen förhindra öfverflödigt tillströmning af arbetskraft, särskildt till städerna. För att kunna fylla dessa viktiga kraf måste arbetsförmedlingsverksamheten öfver hela landet erhålla den enhetlighet och centralisation, som erfordras för ett effektivt samarbete mellan anstalterna å olika orter äfvensom mellan dessa och de öfriga organ, som i landskommuner och smärre stadssamhällen kunna erhålla likartade uppgifter. En sådan samverkan kan icke gärna åstadkommas på den privata öfverenskommelsens väg, allra helst som med densamma alltid måste blifva förenade vissa kostnader, hvilka ej lämpligen kunna fördelas mellan och bestridas af de särskilda lokala anstalterna.

Att staten låter sig angeläget vara att skänka de nu äfven i vårt land påbörjade allvarliga sträfvandena för arbetsförmedlingens ordnande sitt stöd och sin medverkan, liksom redan skett för sjöfartsnäringens vidkommande, synes mig af de i det föregående angifna grunder vara af nöden. Det gäller då närmast att afgöra, i hvad mån och på hvad sätt denna statens medverkan lämpligen kan och bör komma till synes, och anser jag, att statens uppgift i förevarande afseende kan blifva — såsom i utlandet skett, vid frågans föregående behandling i Riksdagen ifrågasatts samt nu sednast af kommerskollegium föreslagits — *dels* att befordra inrättandet af opartiska, offentliga arbetsförmedlingsanstalter å sådana orter, där dylika anstalter efter ortsmyndigheternas eget bepröfvande anses vara af behovet påkallade, *dels* och framför allt att söka få verksamheten vid dessa anstalter anordnad efter en enhetlig plan och med nödig samverkan de olika kontoren emellan äfvensom i öfrigt efter sådana grunder, att alla intressen, industriens såväl som landtmannanäringarnas, städernas såväl som landsbygdens, statens såväl som de enskildes, blifva genom anstalterna i görligaste mån tillgodosedda.

Med afseende å *själfva upprättandet* af offentliga arbetsförmedlingsanstalter anser jag, i likhet med kommerskollegium, att initiativet i *regel* bör utgå från kommunerna själfva, äfvensom att organisationskostnaderna och åtminstone de hufvudsakligaste förvaltningskostnaderna böra bestämmas och bestridas af kommunerna, en eller flera i förening. I den mån verksamheten utvecklas, äfvensom dylika kontor i en framtid kunna med hänsyn till det allmännas intresse befinnas behöfliga å en eller annan ort, där de lokala representationerna icke mäktat uteslutande med egna medel bestrida kostnaderna för upprättandet och vidmakthållandet af dessa organ, anser jag dock, jämväl i likhet med kommerskollegium, att *undantagsvis* ett mindre direkt statsanslag till kontorspersonalens aflönande bör kunna utanordnas, om också icke förrän framdeles. Därjämte synes det mig vara på sin plats, att staten åtminstone till en början åtager sig kostnaderna för det ökade arbete, som kommer att åsamkas de lokala kontorens personal genom de åtgärder, som måste vidtagas, för att de af städerna upprättade kontoren skola blifva till verkligt gagn äfven för närliggande landskommuner, hvilka kostnader, om ock i och för sig obetydliga, icke lämpligen torde kunna bestridas af respektive städers medel. Framdeles torde dock kostnaderna för denna interlokala verksamhet till hufvudsaklig del kunna täckas genom bidrag af landsting eller hushållningssällskap. Genom åtgöranden från dessa institutioners sida torde ock en sådan anordning i en framtid lämp-

Förslag till
åtgärder från
statens sida.

ligen kunna komma till stånd, att i vissa landskommuner en bestämd person står till arbetsgifvares och arbetares tjänst i och för förmedling af anställning och därvid har rapport med det offentliga förmedlingskontoret i närmaste stad.

Vidare synes mig staten böra och kunna på ett kraftigt sätt understödja den offentliga arbetsförmedlingen genom att, väl icke, såsom i andra länder skett, medgifva portofrihet, men dock bereda anstalterna motsvarande förmån genom att åtaga sig att mot företedda räkningar bestrida alla af arbetsförmedlingsverksamheten föranledda *portoutlägg*. Denna förmån bör medföra en icke oväsentlig lättnad i anstalternas kostnader, särskildt som det synes vara lämpligt att vid samtliga anstalter vidtaga den vid Stockholmskontoret träffade anordningen, att alla s. k. anvisningskort få af arbetsgifvare på platsen ofrankerade åter-sändas till kontoret, som nu har att lösa alla sådana kort med belöpande postbefordringsafgift. Ett sådant medgifvande synes ock vara af nöden för att befrämja de lokala kontorens interlokala förmedlingsverksamhet.

Då vidare anlitaandet af telefon och telegraf vid alla tillfällen, när sådant kan befinnas lämpligt, måste vara i hög grad ändamålsenligt, finner jag det på sin plats, att äfven i Sverige, liksom flerstädes i utlandet sker, staten åtager sig att gälda anstalternas abonnemangsafgifter för *rikstelefon*, äfvensom alla af den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten föranledda utgifter för interurbana *telefonsamtal* och *telegram*.

Att däremot, såsom i flera andra länder ägt rum, medgifva rättighet för arbetare, som af ett offentligt arbetskontor fått sig anställning anvisad å annan ort, än där han för tillfället vistas, att vid resa å statens järnvägar erhålla biljett mot nedsatt pris eller, såsom i Norge under vissa förhållanden, utan afgift, finner jag icke böra ifrågakomma, så mycket mindre som afgifterna för personbefordran å de svenska statsjärnvägarna numera, efter den genomförda zontariffreformen, blifvit å längre afstånd afsevärdt reducerade. Vid inträffande mera omfattande arbetslöshet torde det emellertid kunna befinnas ligga i vederbörande kommuners intresse att ställa ett visst belopp till det kommunala förmedlingskontorets förfogande att användas såsom bidrag till resekostnader för arbetslösa, som fått sig arbete anvisadt å en annan ort. Ett dylikt kommunalt anslag har ock flerstädes i utlandet anvisats för beredande af reselån åt arbetare, som däraf äro i behof.

En annan förmån åter, som jag, i enlighet med hvad kommerskollegium förordat, anser det vara väl på sin plats att bereda de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i riket, är, att staten bestrider *alla kostnader* för anstalternas enhetligt affattade blanketter, formulär, anvisnings-

kort och öfriga för verksamheten erforderliga *trycksaker*. Statens öfvertagande af dessa kostnader betingas, såsom kollegium och erinrat, af de kraf på nödig samverkan de olika kontoren emellan och på arbetsförmedlingens anordnande för både stad och landsbygd, hvilka, enligt hvad jag förut framhållit, från det allmännas sida måste ställas på denna nya samhällsinstitution. Med afseende härå samt beträffande de villkor, hvarunder denna och öfriga här angifna förmåner skulle komma arbetsförmedlingsanstalterna till godo, tillåter jag mig hänvisa till hvad därom anförts i kommerskollegiets förut återgifna utlåtande, hvilket i denna del torde kunna ligga till hufvudsaklig grund för blifvande bestämmelser i ämnet.

För att emellertid den enligt min åsikt framför allt önskvärda *centralisationen* af arbetsförmedlingsverksamheten och *samverkan* mellan de olika anstalterna efter en enhetlig plan skall komma till stånd, är det erforderligt, att någon viss statsmyndighet erhåller i uppdrag att vidtaga för ändamålet lämpliga åtgärder, hvilken myndighet då jämväl bör få till uppgift att handlägga alla till arbetsförmedlingen hörande frågor. I kommerskollegiets utlåtande har redan i hufvudsak redogjorts för omfattningen och beskaffenheten af den understödjande och kontrollerande verksamhet, som i detta afseende skulle utöfvas från statens sida. Sålunda skulle till en början, efter det från olika håll i utlandet inhämtats en detaljerad kännedom om de praktiska anordningar för arbetsförmedlingens centralisation och arbets sätt, som därstädes kommit till användning — därvid särskild uppmärksamhet synes mig böra ägnas åt alla de mått och steg, som tagits för afhjälpan af bristen på arbetskraft inom landtbruket — i samråd med representanter för i riket förefintliga offentliga arbetsförmedlingsanstalter äfvensom för såväl städernas som landsbygdens olika näringar utarbetas en detaljerad plan för ledningen af arbetsförmedlingsverksamheten i Sverige. Med afseende å arbetsförmedlingens centralisering lärer någon tids erfarenhet behöfvas, innan ett slutgiltigt omdöme kan vinnas om lämpligaste sättet för denna centraliserings genomförande.

En lämplig distriktsindelning af landet, med ett centralkontor inom hvarje distrikt, torde till äfventyrs böra föredragas framför ett hufvudkontor för arbetsförmedlingen i riket; och kunde då anmälningar från öfriga kontor samt från enskilda arbetsgifvare och arbetare inom distriktet insändas till distriktskontoret. En sådan anordning utesluter dock icke, att hufvudkontoren sins emellan böra stå i en liflig växelverkan per post, telefon och telegraf. Jag föreställer mig vidare, att verksamheten bör komma att så anordnas, att distriktscentralerna med

korta mellanrum — exempelvis en à två gånger i veckan — uppgöra en detaljerad förteckning öfver de från olika orter inom distriktet ingångna anmälningar å för tillfället lediga platser och arbetssökande, som icke omedelbart kunnat tillgodoses genom tillgången och efterfrågan på de särskilda orterna, hvilka förteckningar omedelbart utsändas till öfriga kontor inom distriktet samt till alla sådana orter, hvarifrån framställning gjorts om bekommande af dessa s. k. vakanslistor, för att på lämpligt sätt bringas till arbetsgifvares och arbetssökandes kannedom. Dessa vakanslistor böra jämväl innehålla uttryckligt tillkännagifvande därom, att i öfrigt kvalificerade arbetssökande vid de offentliga kontoren äga företrädesrätt till anställning å den ort, där de äro mantals-skrifna, framför tillresande arbetssökande, att arbetssökande från landsbygden i första hand anvisas plats till landet o. s. v. I anstaltarnas tillkännagifvanden böra ock, i händelse af rådande öfverflöd å arbetskraft, arbetssökande från landet uttryckligen åtvarnas för att begifva sig till städerna.

Denna anordning är emellertid allenast förslagsvis framställd, enär, på sätt förut anförts, en tids erfarenhet rörande en genom statens försorg ordnad samverkan mellan de olika arbetsförmedlingsanstalterna synes vara af nöden för ett fullständigt ordnande af arbetsförmedlingens i riket centralisering.

Den myndighet, som skulle få sig anförtrordt att utöfva statens åsyftade understödjande och kontrollerande verksamhet med afseende å den offentliga arbetsförmedlingen, skulle vidare, enligt hvad kommerskollegium förordat, få till uppgift: att afgifva yttranden och förslag uti alla till arbetsförmedlingen hörande frågor, som kunna blifva dit hänskjutna, samt tillhandagå myndigheter och andra, som sådant påfordra, med råd och upplysningar rörande offentliga arbetsförmedlingsanstalters inrättande och skötsel; att genom granskning af ingifna rapporter eller genom besök vid anstalterna tillse, att de för statens medverkan stadgade villkor uppfyllas och de af staten beviljade förmåner användas till därmed afsedda ändamål, äfvensom att sådana anordningar vidtagas, att arbetsförmedlingen i största möjliga utsträckning blir i stånd att tillgodose alla berättigade intressen; att till en början en gång årligen och sedermera med längre lämpliga mellantider bereda representanter för de olika anstalterna tillfälle att sammanträda för gemensamma öfverläggningar; att ombesörja tryckning och distribuering af erforderliga formulär och blanketter — för så vidt det icke kan visa sig ändamålsenligare, att anstalterna själfva ombesörja tryckningen och

få kostnaderna därför återgäldade mot insända räkningar; att utarbeta och offentliggöra en månatlig statistik öfver förmedlingsverksamheten och ställningen på arbetsmarknaden, i den mån densamma af anstalternas rapporter kan åskådliggöras, samt att med uppmärksamhet följa förmedlingsverksamhetens utveckling såväl i Sverige som i utlandet och i dylika frågor framställa de förslag, hvartill förhållandena kunna föranleda.

På grund af den sakkunskap, som handhafvandet af denna uppgift måste förutsätta, samt den enhetlighet, som därvid är af nöden, låter det sig icke göra att anförtro densamma åt de lokala myndigheterna, länsstyrelser eller magistrater, hvilka dock, i den mån deras tjänster för arbetsförmedlingsfrågornas handläggande kunna behöfva tagas i anspråk, torde böra därvid medverka. Lämpligast och naturligast synes mig därför vara, att denna uppgift anförtros åt kommerskollegium och närmast då dess afdelning för arbetsstatistik, såsom varande den statsinstitution i vårt land, hos hvilken största sakkunskap på detta och hithörande områden är till finnandes.

Beträffande de kostnader, som statens medverkan, på sätt jag här ifrågasatt, för den offentliga arbetsförmedlingens i riket befrämjande och organiserande skulle åsamka statsverket, kunna desamma helt naturligt endast approximativt beräknas, men synes det mig uppenbart, att dessa kostnader, såsom också kommerskollegium uttalat, med den här angifna begränsningen af statens bidrag och äfven om den offentliga arbetsförmedlingen i Sverige vinner förhållandevis samma utsträckning, som den redan ernått uti vissa främmande länder, icke behöfva blifva så afsevärda, att några betänkligheter ur denna synpunkt böra möta vid frågans bedömande. Efter anställda beräkningar, vid hvilka inhämtade upplysningar rörande de redan i verksamhet varande anstalternas omkostnader tjänat till ledning, har jag kommit till det resultat, att för bestridande af kostnaderna för förut angifna ändamål — till kontanta bidrag för anstalternas interlokala verksamhet; till bekostande af de för verksamheten erforderliga tryckta formulär och blanketter; till betäckande af anstalternas utgifter för anlitaudet af post, telefon och telegraf; till bestridande af rese- och traktamentsersättning vid ombudsmöten i och för gemensamma öfverläggningar, samt till beredande af lämplig ersättning för arbetsförmedlingsärendenas handläggning i kommerskollegium — skulle erfordras ett anslag af sammanlagdt 20,000 à 25,000 kronor årligen, allt dock under förutsättning, att flertalet af de nu i orterna föreslagna kontoren komma till stånd och verksamheten sålunda kommer att bedrifvas vid 20 à 25 olika förmed-

lingsanstalter samt erhåller den omfattning, man har anledning vänta. Som emellertid antalet redan i verksamhet varande offentliga arbetsförmedlingsanstalter i riket ännu endast belöper sig till nio och samtliga de ytterligare föreslagna anstalterna säkerligen icke redan vid 1907 års ingång hunnit träda i verksamhet, samt för öfrigt de nyöppnade kontoren först så småningom torde röna lifligare anslutning, föreställer jag mig, att till en början ett förslagsanslag af 15,000 kronor bör vara för ändamålet tillräckligt, däraf då en mindre del, exempelvis 5,000 kronor, borde få disponeras redan under innevarande år för vidtagande af de första åtgärderna för den ifrågasatta organisationens genomförande.

För närvarande hade jag tänkt mig, att det skulle vara till fyllest, att nyss angifna förslagsanslag ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande, under uttalande tillika från Riksdagens sida att anslaget finge, till befrämjande och organiserande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket, enligt Kungl. Maj:ts närmare ompröfvande, utgå till

- 1) offentliga arbetsförmedlingsanstalter till bestridande af utgifter för
 - a) portoutlägg;
 - b) årsabonnemang å rikstelefon samt af den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten föranledda utgifter för telegram och interurbana telefonsamtal;
 - c) blanketter, formulär, inskrifnings- och anvisningssedlar m. m. enligt fastställda enhetliga formulär;
 - d) rese- och traktamentsersättning för ett ombud från hvarje offentlig arbetsförmedlingsanstalt vid möte, hvartill kallelse utfärdats af kommerskollegium;
 - e) åtgärder, som äro nödiga för att arbetsförmedlingsanstalterna i städerna skola kunna betjäna kringliggande landskommuner med arbetsförmedling samt för åvägabringande af nödig samverkan de olika anstalterna emellan;

2) kommerskollegium i och för ledande och kontrollerande af arbetsförmedlingsanstalternas enhetliga verksamhet och samarbete.

Såsom villkor för åtnjutande af del i statsanslaget torde böra bestämmas, att utgifterna för arbetsförmedlingsanstalternas ändamålsenliga verksamhet i öfrigt bestridas af respektive kommuner eller andra offentliga institutioner, att nödigt samarbete med andra offentliga arbetsförmedlingsanstalter i riket upprätthålles, samt att arbetsförmedlingsanstalterna underkasta sig den ledning och kontroll, som kommerskollegium föreskrifver.

Under det år, för hvilket anslag nu skulle äskas af Riksdagen, torde däremot icke böra ifrågasättas att medelst direkt anslag föranledda

upprättandet af offentliga arbetsförmedlingsanstalter. Till ett följande år, när någon erfarenhet vunnits om verkningarna af statsbidraget samt rörande det lämpligaste sättet för statens understödjande och kontrollerande verksamhet, läser det blifva möjligt att än noggrannare precisera och utveckla, till hvilka speciella utgifter statsbidrag bör lämnas de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, äfvensom afgöra, om staten i något fall bör taga direkt initiativ till anordnandet af offentlig arbetsförmedling å en eller annan ort.»

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra nu förevarande framställning.

Under återopande af hvad utaf föredragande departementschefen blifvit till statsrådsprotokollet i ärendet anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, för år 1907 på extra stat anvisa ett förslagsanslag af 15,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande i och för befrämjande och organiserande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 5 april 1906 närmare angifna grunder; med rätt för Kungl. Maj:t att häraf under år 1906 förskottsvis använda högst 5,000 kronor.

Stockholm den 4 maj 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Herr *K. E. Bohnstedt* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.